

Facultat d'Educació i Psicologia

Grau en Treball Social

Identitat creuada

“El conflicte d'identitat en immigrants i fills d'immigrants marroquins i com repercuteix aquest en les seves vides.”

Estudiant: Bouchra Salhi Mamouni

Tutor: Joaquin Brugue Torruella

02 de Juny de 2023

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	3
2. OBJECTIUS.....	3
3. METODOLOGIA	4
4. MARC TEÒRIC.....	4
4.1 <i>Què es la identitat i com es construeix.....</i>	4
4.2 <i>Què és el conflicte d'identitat i per què sorgeix?.....</i>	7
4.3 <i>Factor influents en el conflicte d'identitat de immigrants i fills d'immigrants marroquins</i>	8
5. HISTORIES DE VIDA.....	10
<i>Historia de vida 1: S.L.T.....</i>	10
<i>Historia de vida 2: F.E.K.....</i>	12
<i>Historia de vida 3: HBB</i>	14
<i>Historia de vida 4: YBB.....</i>	16
<i>Historia de vida 5: YSH.....</i>	18
<i>Historia de vida 6: KBB.....</i>	19
6. ENTREVISTA A PROFESSIONAL D'UN EAIA:.....	20
7. ANÀLISI RESULTAT ENQUESTES	22
8. CONCLUSIONS	30
9. BIBLIOGRAFIA	33

1. Introducció

El conflicte d'identitat sorgeix quan diferents aspectes de la identitat d'una persona són incompatibles, i per tant la persona té dificultat per escollir-ne un d'aquests per determinar la seva identitat. Triar un aspecte o altre pot canviar totalment el rumb de la vida d'una persona. Jo, com a persona migrada, al llarg de la meua vida he tingut diversos conflictes d'identitat. La construcció de la meua identitat ha sigut i continua sent una muntanya russa, carregada d'alts i baixos. Tenir influència i rebre pressió social per part de dues cultures tan diferents no ha estat fàcil, mantenir una identitat cultural d'origen mentre vius en una societat amb una cultura tan diferent et crea aquest conflicte del qual parlem.

Per això vull dedicar el meu TFG a conèixer què és, per què sorgeix, i com repercuteix el conflicte d'identitat en immigrants i fills d'immigrants magrebins. Perquè jo conec la meua història de vida, però no sé si aquest conflicte d'identitat afecta igual a diferents perfils de persones immigrants o fills d'immigrants. Entre altres preguntes que em faig, com per exemple si canvia la situació passades les generacions, és a dir, si disminueix el conflicte en segones i terceres generacions, o si l'edat amb què migres repercuteix també d'alguna manera, ja que no és el mateix arribar a un país sent un nadó que la teua identitat encara no l'has començat a construir que si arribes sent adolescent. També vull saber si la influència dels pares i familiars i de la societat afecta igual a tothom, si aquestes persones han triat algun cop un determinat aspecte per la seva identitat pensant en no fallar als seus pares i a la cultura d'origen, o si al contrari han adoptat algun aspecte més occidental per la pressió social o per sentir-se integrats.

Com a futura treballadora social i com a immigrant que ha construït la seva identitat en l'encreuament de dues cultures, també vull saber si en els àmbits del treball social en que es treballa amb adolescents immigrants o fills d'immigrants, com és per exemple l'EAI, es té en compte que aquest poden patir conflictes amb la seva identitat i si es treballa respectant la relativitat cultural per tal de no provocar o agreujar el conflicte d'identitat.

2. Objectius

Qualsevol persona pot patir conflictes d'identitat durant la creació d'aquesta, en el pas de la infantesa a la joventut, de la joventut a l'adolescència i/o de l'adolescència a la adulta, però, el fet de ser immigrant o fill d'immigrant intensifica aquests conflictes d'identitat?

El meu objectiu és respondre a la pregunta anterior, i a com i per què els conflictes d'identitat en immigrants i fills d'immigrants son diferents als de la resta de la societat. També conèixer i analitzar els factors que provoquen aquest conflicte, entrevistant a sis persones, per tal de conèixer la seva història de vida, si han viscut o no conflictes d'identitat, com ha sigut la seva relació amb aquests i com els han resolt.

3. Metodologia

La metodologia que es fa servir per aquest treball es tant qualitativa com quantitativa. Es desenvoluparà a partir de recerca acadèmica respecte el conflicte d'identitat, per entendre què és i per què sorgeix. Es complementarà amb sis històries de vida de diferents perfils de persones immigrants i filles d'immigrants per tal de conèixer de primera mà si han patit aquest conflicte d'identitat, com ha afectat aquests a la seva vida personal, si han aconseguit resoldre'l i com. Els perfils dels entrevistats varien en quatre aspectes principals, en el gènere, en les edats, (les quals oscil·len entre els 21 i els 53 anys), en si han viscut o no un procés migratori i els que si que ho han viscut l'edat amb que ho van fer.

A més, es passarà un qüestionari, els resultats del qual es trobaran a annexos, a persones immigrants o filles d'immigrants, amb onze preguntes de resposta tancada i tres de resposta oberta respecte el tema, per tenir una mostra estadística més gran i poder acabar de treure conclusions.

A partir de les històries de vida, de la recerca literària i dels resultats del qüestionari, es trauran les conclusions respecte les preguntes que em faig.

I finalment es fa una entrevista a una treballadora social d'un Equip d'atenció a la infància i l'adolescència (EAIA), per tal de comprovar si els professionals són conscients d'aquesta realitat que viuen els immigrants i els fills d'immigrants i si es treballa des de la postura del relativisme cultural.

4. Marc teòric

4.1 Què es la identitat i com es construeix

La identitat, com qualsevol concepte abstracte, és complexa de definir. El seu significat ha estat en un debat continu al llarg del temps. Diferents personatges al llarg de la història com filòsofs, psicòlegs, escriptors, sociòlegs, han intentat explicar el que és la identitat, motiu pel qual la literatura és tan ampla.

La paraula "identitat" prové del llatí "identitas", que al seu torn deriva de "idem", que significa "el mateix". El seu significat té una dualitat, pot referir-se a dos conceptes diferents. Per una part es pot entendre identitat com la percepció que té una persona de si mateixa, és a dir, com una construcció individual i subjectiva, i per l'altra part es pot entendre com la pertinença d'una persona a un grup social, cultural, i el fet de tenir en comú unes certes característiques amb aquest grup. En aquest sentit, la identitat és una construcció social i col·lectiva, que es basa en la nostra relació amb els altres i en les normes i valors que regeixen la nostra societat. És per això que, depenent del context, podem parlar d'identitat individual, grupal o social.

Després de llegir tantes definicions i teories respecte al concepte d'identitat, i de com aquesta es construeix, trobo que hi ha dues idees molt diferenciades, per un costat la dels que afirmen que la identitat es construeix lliurement, de manera totalment autònoma, i que la societat no influeix en aquesta, i per l'altre costat els que defensen que la identitat és imposada, que és una interiorització forçosa de les normes socials sense cap criteri personal, que les relacions i les interaccions socials, incideixen directament en la construcció de la identitat d'una persona. Un exemple molt clar d'aquests punts de vista tan diferents, tot i que no del tot contraris, són la teoria sobre la construcció de la identitat individual de Charles Taylor (1991) i la crítica a aquesta de l'economista Amartya Sen (2008).

Tots dos autors consideren la identitat com una construcció social i cultural en contínua evolució, mai es fixa. Però, per Taylor, la pertinença a una comunitat en la construcció de la identitat és clau, ja que segons ell aquesta es porta a terme a partir de les interaccions socials. En canvi, per Sen, la llibertat és essencial per a la realització personal i la construcció d'una identitat autèntica i coherent amb els valors i preferències individuals. Taylor no considera que tinguem aquesta llibertat per triar els aspectes que volem incorporar a la nostra identitat, veu a aquesta com una cosa predeterminada pel context en què naixem i creixem. Per ell la construcció de la nostra identitat consisteix en anar incorporant els valors i les normes del grup i la societat als quals pertanyem, sense elecció, com una identitat atribuïda. Sen critica la teoria de Taylor al·legant que divideix a les persones emmarcant-les en identitats úniques, sense possibilitat de modificar-les per poder pertànyer a diversos grups o per canviar de grup. Sen destaca que la identitat no és alguna cosa donada o innata, sinó que es construeix a través de la interacció social, l'experiència personal i la llibertat d'elecció.

El Sociòleg Alex Mucchielli ha definit la identitat com:

"conjunto de criterios de definición de un sujeto y como un sentimiento interno, formado por diferentes sentimientos (de unidad, de coherencia, de pertenencia, de valor, de autonomía, de confianza) organizados en torno a una voluntad de existir (Mucchielli, 1986) "

Gustave-Nicolas Fisher (1998), en el seu llibre *"Psicologia social. Conceptos fundamentales"* fa una anàlisi de les diferents concepcions de la noció identitat social des de tres perspectives diferents, la psicoanalítica, la sociològica i la psicosocial.

- a) En la perspectiva psicoanalítica Fisher destaca les paraules d'Erikson, qui considera la identitat com *"la definición de sí, es decir por las características que un individuo identifica como suyas y a las cuales concede un valor de reconocimiento"* (Erikson 1956, citat a Fisher 1998, p.159). La identitat es compon de quatre aspectes essencials, la confiança en si mateix, el caràcter estable dels elements individuals, la integració del "JO" i l'adhesió als valors d'un grup i a la seva identitat. Per tant, segons Fisher: *"La identidad es, por consiguiente, fruto de la socialización; su función es insertar la*

personalidad en su contexto social" (p.159) i a més apunta que, "La noción de la «difusión de la identidad» traduce, en este aspecto, el fracaso de la socialización: hay difusión de la identidad, cuando hay disfunción de los procesos de integración" i que "El individuo tendrá un sentimiento de bienestar, si acepta y hace suyos los valores que se le proponen" (p.159). És a dir, que la construcció de la nostra identitat no només està plenament lligada a la socialització sinó que depèn d'ella. La socialització és la base i el sostre de la nostra identitat. Nosaltres influïm en la construcció d'identitat de les persones i les persones influeixen en la nostra. Aquesta perspectiva defensa que sense socialització no seria possible la construcció de la identitat i que el conflicte d'identitat és una inadaptació a la societat, als rols que se'ns assignen.

- b) En la perspectiva sociològica s'ha definit la noció d'identitat des de dos corrents, la dialèctica i la funcionalista.

"La sociología dialéctica se inspira en los conceptos desarrollados por Marx y define la identidad como una interiorización de los valores que no son separables de una ideología dominante en una sociedad" i que "La identidad no es, pues, más que una ausencia de identidad, puesto que se reduce a una falsa conciencia de la propia condición" (Fisher, 1998, p.160-161)

Per tant, des de la corrent dialèctica de la sociologia, existeixen dues identitats. En primer lloc, una falsa identitat basada en adquirir i interioritzar normes socials, és a dir, una identitat elaborada i imposada per la societat, una identitat en que som el que s'espera que siguem, no el que volem ser. I una segona i vertadera identitat, la qual neix a través del conflicte, el qual Fisher defineix com *"el desgarramiento por medio del cual se deja de aceptar la identidad que da el sistema social"* (p.161).

La corrent funcionalista de la sociologia defensa que la identitat individual no és més que el reflex d'aquells valors que són acceptats socialment i que existeixen unes identitats-típus, les quals són models de com ha de ser la conducta de la societat, com han de comportar-se per a ser socialment correctes. Com bé diu Fisher, *"La identidad no es, entonces, otra cosa que el reflejo de una sociedad consensual, expresado por individuos adaptados a un sistema cuyos valores son compartidos por todos"* (p.162)

- c) Pel que fa a la perspectiva psicosocial, Segons Fisher, *"La teoría de Zavalloni hace de la identidad un punto de unión entre lo individual y lo colectivo, que se organiza como una construcción subjetiva de la realidad que muestra"* (p.164). La perspectiva psicosocial defensa que la identitat es forma a partir de la interacció dels aspectes personals i els components psicològics de cadascú amb les diferents variables sociològiques, i especialment amb el rol social de la persona. És a dir, no posa l'enfocament només en les característiques personals de la persona, sinó en les experiències socials, les interaccions amb altres persones, etc. La persona, a partir de tot l'esmentat anteriorment, crea una consciència de si mateix a la qual es denomina identitat. Per tant, no només les característiques personals influeixen en la formació

de la identitat de la persona sinó també el que passa a la societat, el com es veu la persona a si mateixa i el rol que juga a la societat a partir de les normes que aquesta estableix.

4.2 Què és el conflicte d'identitat i per què sorgeix?

Erikson (1956), defineix la crisi d'identitat com *"ausencia o pérdida de la capacidad normal para autodefinirse, reflejada en desajuste emocional en los momentos de intimidad física, decisiones laborales y competencias, y de un aumento de la necesidad de autodefinición psicosocial"*.

Segons Erikson, la identitat personal es desenvolupa al llarg del cicle vital a través d'una sèrie de crisis psicosocials que han de resoldre's de manera satisfactòria a cada etapa per a aconseguir una identitat forta i coherent. Aquestes crisis es refereixen a la relació entre l'individu i el seu entorn, i a la forma en què l'individu es veu a si mateix en relació amb els altres. També aclareix que el terme crisis per ell no té una connotació negativa, sinó que té un *"sentido evolutivo para connotar no una amenaza o catástrofe sino un momento decisivo, un período crucial de vulnerabilidad incrementada y potencial. Y, por lo tanto, Fuente ontogenética de fuerza u desajuste generacional"* (p.79).

Se sol relacionar la crisi d'identitat amb l'adolescència, però segons Erikson *"no se podría pasar por este estadio si la identidad no hubiera encontrado una forma que determinará la vida posterior de manera decisiva"* (p.75). És a dir, per ell, el cicle vital i les crisis psicosocials de cada etapa són com peces d'un puzzle que t'has de guanyar per acabar de completar aquest. Erikson divideix aquest cicle vital en vuit etapes, etapa de l'infant, etapa de la infància, etapa preescolar, etapa escolar, etapa de l'adolescència, etapa de l'adulesa primerenca, etapa de l'adulesa, i la l'etapa final del cicle vital, la vellesa.

Totes són importants, i la crisi de cada etapa contribueixen a la construcció de la identitat de la persona, però la de l'adolescència és la més important, com veurem seguidament, pel que respecta a aquest treball de recerca.

Davant l'adolescència, la crisi es refereix a la identitat versus la confusió de rols, i es relaciona amb la cerca d'una identitat coherent i estable en relació amb els altres i el món. Durant aquest període, els joves comencen a buscar una identitat més definida, tractant de respondre preguntes com "qui soc jo?" i "què vull ser en la vida?".

Per Erikson, la identitat no és alguna cosa donada, innata, sinó que és el resultat d'un procés actiu de construcció que, com ja hem vist abans, comença a construir-se des dels primers anys de vida. Durant l'adolescència, els joves exploren diferents rols i possibilitats, i van formant la seva identitat en funció de les seves experiències i de la resposta que reben dels altres. Motiu pel qual la interacció social es converteix en un factor clau en aquesta etapa, on les persones busquem construir la nostra identitat a través de l'adopció de grups socials i culturals específics, busquem identificar-nos amb uns certs valors, normes i estils de vida, i l'aprovació i el reconeixement dels nostres companys en el procés com familiars, grups d'iguals, etc. Molt sovint, la cerca de la identitat ens pot generar conflictes i tensions, especialment quan els joves ens sentim pressionats per a

encaixar en un grup específic o per a adoptar un rol determinat. Les expectatives i demandes dels pares i la societat també poden influir en la construcció de la identitat tant de forma positiva com negativa, es per això que és molt comú que els adolescents experimentin canvis emocionals i psicològics intensos, i que es qüestionin les seves creences i valors. Segons Erikson, la construcció de la identitat pot ser un procés llarg i difícil, però si els joves aconsegueixen establir una identitat coherent i satisfactòria, poden sentir-se més segurs i confiats en el seu lloc en el món.

4.3 Factor influents en el conflicte d'identitat de immigrants i fills d'immigrants marroquins

Fins ara hem parlat de la identitat i del conflicte d'identitat en termes generals, com hem vist, és una cosa que afecta qualsevol persona, independentment de la nacionalitat, del context on viu, de la societat a què pertany. Tothom pot patir un conflicte d'identitat, però hi ha agreujants que poden fer que aquest conflicte sigui més significatiu. Com que aquest treball està centrat en el conflicte d'identitat dels immigrants i fills d'immigrants magrebins, analitzarem quatre factors que el compliquen.

Com hem vist abans, en la teoria del cicle vital d'Erikson, és en l'etapa de l'adolescència on sorgeix el conflicte d'identitat. Per tant, el primer factor important és l'edat amb la qual la persona migrada arriba al país d'acollida. Si arriba abans de començar o finalitzar aquesta etapa, té més probabilitats d'haver de superar els reptes afegits a la immigració en el conflicte d'identitat. Arribar del Marroc amb 30 anys, amb una identitat ja construïda, amb uns valors i normes culturals molt arrelades a la teva identitat no és el mateix que arribar tenint 12 anys quan comences a formar la teva identitat com a tal. I pel que fa als fills d'immigrants nascuts al país d'acollida, també el passaran igual que els adolescents autòctons amb l'afegit dels factors que a continuació anirem desgranant.

El segon factor, i el més important, és l'encreuament de cultures amb les quals es troba l'adolescent immigrant o fill d'immigrants. Per un costat té la influència de la cultura, els valors i les normes de la societat d'origen i, per tant, dels pares. I, per l'altre, les de la societat d'acollida. I, per tant, l'escola, els amics, els espais públics. D'aquest segon factor pegen el tercer i el quart, els quals analitzo i explico a continuació.

Com hem vist abans, i com diu Medina (p. 131, 2006), *"el ser humano es un ser social por naturaleza y no se construye a si mismo en el aislamiento [...] No hay identidad personal sin alteridad"*. I és per això que el tercer i quart factor són la societat d'acollida i la pròpia família. En relació amb aquests dos factors, desenvoluparem dos conceptes molt importants: la endoculturació i l'aculturació. La endoculturació és el procés pel qual els individus adquireixen i aprenen els valors, les normes i les creences de la seva cultura d'origen i es transmet de generació en generació, i és important per a mantenir la identitat i la cohesió de la comunitat d'origen. I l'aculturació és el procés pel qual els individus o grups adopten elements de la cultura de la societat d'acolliment.

Com a éssers socials és molt important per nosaltres el sentiment de pertinença, sentir que pertanyem a un grup, i que hi ha reciprocitat en aquest sentiment. Tanmateix, com hem comentat anteriorment, l'immigrant o fill d'immigrant es troba construint la seva identitat entre un encreuament de cultures, amb moltes normes i valors contradictoris, Això li suposa una dificultat afegida a l'hora de triar quins aspectes vol adoptar, si els de la cultura d'origen o els de la cultura d'acollida. Si a més hi ha una pressió social i familiar la construcció de la seva identitat es complica encara més i pot generar en la persona sentiments de culpabilitat, confusió, angoixa, etc.

“El grupo familiar, con el conjunto de valores, normas, tradiciones y costumbres, es el primer grupo vivenciado por el adolescente” y en l’etapa de la adolescència “el adolescente necesita “re-encontrarse” con esas creencias y valores para resituarse ante las mismas y – a diferencia de como operó en la familia- cuestionarlas, matizarlas, ampliarlas y/o desecharlas como manera de conformar su propia individualidad dentro del grupo familiar” Medina (2006, p.133).

Els pares poden interpretar l'adopció d'aspectes culturals del país d'acollida per part del seu fill/a com una amenaça per a la seva identitat familiar i els seus valors i normes culturals, motiu pel qual s'activa en la família *"un proceso de redefinición de valores, usos sociales, expectativas y creencias"* (Medina, 2006, p. 133) un procés que es pot veure a través del conflicte intern d'identitat que travessa l'adolescent:

"el proceso de crisis de identidad del grupo familiar y la (in)capacidad de la misma para haber encontrado su propia manera de enraizarse en la sociedad de acogida" (Medina, 2006, p. 133).

Depenent de la rigidesa o la flexibilitat amb la qual els pares porten a terme l'educació dels seus fills, els efectes en la construcció de la identitat d'aquests poden ser positius, i ajudar-los a afrontar el conflicte amb facilitat, o negatius, i suposar un pes afegit a aquest.

I pel que fa a la pressió social, els estereotips que té la societat receptora sobre els immigrants s'acaben traduint en prejudicis que imposen a aquests com han de ser, com explicàvem abans a l'apartat 4.3. La imatge social reflectida se suma als factors que influeixen en la construcció de la identitat. La cultura del multiculturalisme compta amb categories elaborades molt quadrades, "l'latins", "sud-africans", "àrabs", la qual cosa dificulta la integració a una societat general. A més, com diu Medina, la cultura autòctona i, per tant, aquella que té una posició de poder més elevada *"tiende a reducir a los miembros de culturas a sus estereotipos"* (Medina, 2006, p. 135).

Igual que passa amb la família, el fet que la societat sigui més rígida o més flexible amb els immigrants i fills d'immigrants, pot tenir unes conseqüències negatives o positives. Si a les escoles i instituts, en el grup d'amics i en altres espais socials on la persona construeix la seva identitat, es respecten les decisions de la persona i no se la jutja de cap manera,

aquesta trobarà menys dificultats per tal de construir la seva identitat i evitar una fractura d'aquesta.

En relació amb aquest factor, Carola Suárez-Orozco i Marcelo Suárez-Orozco, en el seu llibre "La infància de la immigració", duen a terme una anàlisi sobre l'experiència dels immigrants i els seus descendents en la societat d'acollida, en el qual estableixen tres estils d'adaptació dels immigrants en aquesta. Al primer el denominen Model de fugida ètnica. Els immigrants que adopten aquest estil s'allunyen de la seva comunitat d'origen, reneguen totalment d'ella i adopten els valors, els costums i les tradicions del país d'acolliment. El segon model es refereixen a ell com a model opositor, en el qual els immigrants es resisteixen i s'oposen a la cultura de la societat d'acolliment. I, per tant, s'aferren a la identitat, als valors i a la cultura d'origen. I el tercer model, el més comú, és al qual denominen procés de transculturació o com altres acadèmics ho denominen, identitat fluida, on els immigrants fusionen elements de la cultura d'origen i elements de la cultura del país d'acolliment per a crear una identitat "híbrida".

5. Histories de vida

Historia de vida 1: S.L.T

1. Pots explicar-me la teva història, amb el teu procés migratori o amb el fet de néixer en una família que prové d'un procés migratori?

La persona entrevistada és una noia de 24 anys amb orígens marroquins nascuda a Ceuta. Els seus avis són qui van viure el procés migratori del nord del Marroc a Ceuta fa molts anys. La seva és la segona generació de la seva família que neix a Ceuta, la primera va ser la dels seus pares. Ella ara mateix es troba vivint un procés migratori des de fa uns mesos, va migrar de Ceuta a París. Expressa que tota la seva vida i la de la seva família ha estat construïda partint de aquest procés migratori dels seus avis. Considera que la seva vida hauria estat molt diferent si els seus avis no haguessin migrat a Ceuta.

2. Quina és la teva identitat? Com l'explicaries? Com s'ha conformat?

L'entrevistada considera que la seva identitat encara no està formada, que la identitat de l'immigrant sempre està en contínua formació, perquè sempre té agents externs que col·laboren en la creació d'aquesta. També considera que la mateixa persona va canviant perquè va coneixent altres coses, altres etapes, i que per això la seva identitat no està formada, tot i que sent que està ja molt encaminada al que serà. En aquest punt de la seva vida diu que és quan s'ha adonat que hi ha hagut una amputació en els seus orígens.

Explica que la gent de Ceuta, tot i ser d'origen magrebí sempre s'ha identificat com a espanyola, però que sempre hi ha hagut una ferida que no entenien d'on venia, a la qual denomina la ferida de l'origen, perquè no sabien qui eren. Ningú els hi ha explicat qui eren, aspecte que creu que ha influït molt a l'hora d'identificar-se, a l'hora de construir la seva identitat, perquè si no saps quins són els teus orígens i qui han sigut els teus avantpassats és difícil que puguis construir alguna cosa. Fins i tot explica que els seus cognoms reals i els de tota la gent de Ceuta que té orígens magrebins no són els que consten en el seu DNI, sinó que tenen com a cognoms els noms propis dels seus avis i

que ella. Ara de gran i investigant molt, ha trobat els seus orígens i els seus cognoms reals. Diu explícitament que als seus avis quan van arribar a Ceuta *"les robaron sus apellidos"*. Llavors ella es pregunta com construirà la seva identitat si ni tan sols coneix els seus orígens, i que ara mateix defineix la seva identitat com una identitat *"en proceso de descubrimiento"*.

3. Consideres que has tingut conflictes amb la teva identitat?

L'entrevistada considera que té diverses identitats, la cultural, la qual està basada o influenciada en l'origen marroquí i la societat de Ceuta, la qual considera com una identitat plural, i la identitat espiritual, que per ella és la més important, que és una identitat tancada, que tu tries pertànyer a ella.

Sempre ha tingut un sentiment innat de voler sortir de Ceuta, ja que diu que allà hi ha molts problemes que afecten la identitat de les persones immigrades o d'origen estranger.

Pel que fa als problemes de la identitat cultural, els relaciona molt amb la discriminació, el racisme, els prejudicis per la seva aparença física, el seu nom i cognoms.

I respecte als problemes que li suposa la seva identitat espiritual, la qual per ella està basada en l'islam, el que més conflictes li ha provocat ja no ha sigut el fet de ser una dona musulmana i identificar-se com a tal, sinó que pel fet de mostrar la seva identitat espiritual a través del vel islàmic (hijab). Diu que per aquest motiu es sent més assenyada que els homes amb la mateixa identitat espiritual. Les dones musulmanes són les que més reben i continuaran rebent aquest rebuig per part de la societat, perquè la seva identificació com a musulmanes és més visual que la dels homes.

Continua explicant que ella mai ha renegat de la seva cultura d'origen, però que sent que ha hagut de fer el doble d'esforç que la resta de persones a l'hora d'explicar les coses, que ha sentit un sobrepès que pensa que no et correspon quan tens una edat de 12, 13, 14 anys. Confessa que ha sigut esgotador per ella explicar que *"somos buenas personas"* que *"nuestros abuelos vinieron buscando una vida mejor"*, i justificar constantment qui ets, d'on vens, perquè el teu nom no és un nom típic espanyol. Afirmar que sembla que sempre has de tenir una carta blanca per dir que *"quieres el bien para la humanidad"*, i que a "Manolo això no se li demana com a ella."

4. Com ha influït l'entorn en aquesta identitat: escola, amics, família, municipi, Catalunya

A Ceuta, explica l'entrevistada, la comunitat musulmana o d'origen magrebí viu a la perifèria, llavors els valors entre els veïns han estat compartits i no ha tingut cap conflicte per acceptar-los i interioritzar-los. Expressa literalment, *"al final tu círculo es el mismo que tu"*. Amb la resta de la societat de Ceuta sí que li ha suposat un problema el fet de reconèixer els seus orígens, diu que *"a ti te van a hacer pensar que tu no perteneces a la sociedad española, nosotros los ceutíes tenemos un complejo muy grande, no queremos que nos relacionen en ningún momento con Marruecos por vergüenza, y en todo momento tenemos que recalcar que nosotros no somos "kurdos" o "pimientos" (malnoms despectius per referir-se als magrebins)"*.

Segons l'entrevistada existeix a Ceuta una espècie de mentalitat que alimenta que no et sentis identificada, i que rebutgis i tinguis la necessitat d'expressar-ho per tal de sentir-te inclosa en la societat de Ceuta. Afegeix que la gent sí que reivindica la seva identitat religiosa o espiritual, però no la cultural d'origen.

L'entrevistada confessa que per culpa de l'escola, perquè a l'escola i a l'institut mai li han parlat d'al-Àndalus, sentia una crisi de no pertànyer a cap lloc, que, per una banda, hi havia la Ceuta espanyola on sempre havies de justificar-te per dir que ets espanyola i, per l'altra banda, el Marroc com a país d'origen. Però hi ha moltes coses que no comprens i que no comparteixes perquè no has crescut en aquell entorn. Llavors, quan investiga per si mateixa i descobreix l'Espanya d'al-Àndalus i és quan se sent identificada amb una societat en concret al cent per cent, ja que en la societat de l'Espanya d'al-Àndalus es barreja la seva identitat cultural espanyola amb la seva identitat espiritual.

- **Anàlisi de l'entrevista:**

▪ **Factors influents:**

En aquest cas, com hem vist, el procés migratori no el va viure la persona entrevistada en primera persona, sinó els seus avis. Tanmateix, segons ella, ha estat un factor molt important i que ha influït de manera directa en la seva vida i, per tant, en la seva identitat. Els dos factors més importants que han influït i complicat la construcció de la seva identitat són l'encreuament de cultures i la societat. La societat, amb els seus prejudicis i el seu racisme, ha impedit que tant l'entrevistada com molta gent d'origen immigrant a Ceuta pugui construir la seva identitat de manera lliure, fins al punt de sentir vergonya per tenir certs orígens i haver de renegar d'ells. La família en aquest cas no sembla tenir un paper negatiu i l'entrevistada expressa haver interioritzat els seus valors i les seves normes sense problema, ja que se sent còmoda amb elles.

▪ **Model:**

Sens dubte el model al qual s'ajusta la identitat de l'entrevistada és el d'identitat fluida. Ella busca i vol apropar-se als seus orígens perquè sent que se'ls hi han arrabassat. Vol que formin part de la seva identitat, però a la vegada també se sent espanyola i ha adoptat aspectes d'aquesta cultura, igual que ha rebutjat altres de la cultura marroquina perquè ni els entén ni els comparteix.

Historia de vida 2: F.E.K

1. Pots explicar-me la teva història, amb el teu procés migratori o amb el fet de néixer en una família que prové d'un procés migratori?

Segons l'entrevistada, el seu pare va ser una de les primeres persones immigrants en instal·lar-se al poble on ella va néixer, de manera que la majoria de la població era autòctona. Això li va comportar dificultats, ja que no tenia una persona referent per poder situar-se, sobretot amb l'idioma, el funcionament del sistema amb els seus valors i les seves normes.

L'entrevistada comenta que el seu pare va ser de les primeres persones a migrar a Espanya del seu poble del Marroc, i també de la família extensa, cosa que era molt inusual. Comenta que el seu pare va venir amb uns 35 anys i ella considera que ha sigut molt lleial als seus valors d'origen i a la seva cultura. Considera que el context sí que ha influenciat en el seu pare i que si hagués format la seva família al Marroc les coses haurien estat diferents.

2. Quina és la teva identitat? Com l'explicaries? Com s'ha conformat?

L'entrevistada s'identifica com musulmana d'origen marroquí nascuda a Catalunya, amb una identitat multicultural, diversa i enriquidora.

Considera que la identitat musulmana l'ha acabat de desenvolupar en aquest últim any per voluntat pròpia, els pares l'han deixat escollir lliurement com practicar la seva fe. Considera que l'educació que li han donat els seus pares ha sigut totalment flexible i ha escollit lliurement quins valors incorporar a la seva identitat. Considera que a l'època de l'ESO i batxillerat i els primers anys d'universitat, va sentir que volia pertànyer a la societat d'acollida i que rebutjava la d'origen, i explica que ho feia amb l'objectiu d'encaixar en la societat d'acollida i perquè totes les seves amistats eren persones autòctones i no volia sentir-se aïllada. Aquests dos últims anys ha sigut quan ha començat a voler recuperar i reincorporar els valors i normes d'origen.

3. Consideres que has tingut conflictes amb la teva identitat?

Fins fa un any no sentia que li suposés cap conflicte, fins que va arribar un moment que va deixar de sentir-se còmode amb si mateixa. Explica que va ser durant una temporada que es va allunyar de molta gent i va fer molta introspecció. Hi havia alguna cosa amb la qual no se sentia còmoda, i es va adonar que fins ara el seu estil de vida havia estat guiat per allò que la societat esperava d'ella, i que no se sentia còmoda.

4. Com ha influït l'entorn en aquesta identitat: escola, amics, família, municipi, Catalunya

A l'època de l'ESO, batxillerat i els dos primers anys d'universitat considera que el major factor d'influència en la formació de la seva identitat ha sigut la societat, i que ara és ella mateixa el seu factor d'influència més important. La seva família també ha jugat un paper important en la construcció de la seva identitat, perquè li ha inculcat uns valors que fins fa un any ella no sentia que li pertanyien. Els pares ho han respectat fins que ella ha decidit incorporar-los a la seva identitat. El fet d'haver pres distància amb certes persones i trobar-se més amb si mateixa ha estat el punt d'inflexió en la configuració de la seva identitat.

- Anàlisi de l'entrevista:

▪ Factors influents:

En un principi, la societat és el factor influent més important per l'entrevistada. Tot i que també rebia influència per part de la família, ella va decidir adoptar les normes socials de la societat d'acollida. La flexibilitat de la seva família li va facilitar aquesta elecció i no li va suposar patir cap conflicte. És ella mateixa qui decideix fer canvis en la seva identitat de manera totalment lliure, perquè diu que no se sent completa, i comença a apropar-se als valors de la cultura d'origen.

▪ Model:

Fins fa un any la identitat de l'entrevistada s'ajustava al de fugida ètnica, ja que el seu objectiu era adaptar els valors i els costums de la societat d'acollida i rebutjar els de la cultura d'origen dels seus pares. Però avui dia l'entrevistada busca reconciliar-se amb la

seva identitat cultural d'origen i trobar un equilibri entre les dues cultures en les quals ha crescut per tal d'aconseguir aquell punt intermedi en què ella se senti a gust, per tant, el model d'identitat en què encaixa és el fluid.

Historia de vida 3: HBB

1. Pots explicar-me la teva història, amb el teu procés migratori o amb el fet de néixer en una família que prové d'un procés migratori?

L'entrevistada és una noia de 21 anys nascuda a Figueras, filla d'immigrants marroquins, i tot i que ella no ho ha viscut, expressa que ha notat els efectes del procés migratori dels seus pares. Comenta que el que més destaca o emfatitza del procés migratori dels seus pares és la llengua, el seu pare no ha tingut cap problema per aprendre el castellà perquè d'ençà que va arribar va treballar amb persones autòctones i altres emigrants de la resta d'Espanya, però l'experiència de la seva mare ha sigut diferent, ja que ella sempre ha sigut mestressa de casa i que tot i que ha fet classes de català i de castellà encara li costa. Destaca que també va notar molt la diferència socioeconòmica dels seus pares i els pares dels companys de classe a la primària, perquè ella no podia anar a les excursions que no eren gratuïtes, pel fet que a casa seva només entrava un sou, el del seu pare, i era insuficient per a tot just cobrir despeses de necessitats bàsiques. L'entrevistada afegeix que hi havia molts aspectes culturals que ella intentava no traslladar a l'escola per què se sentia discriminada i diferent, com per exemple posar-se henna a les mans o portar per l'esmorzar pa marroquí, ja que els companys de classe li feien comentaris inoportuns al respecte com "quin fàstic" o "perquè tens les mans brutes?". Explica que va arribar fins al punt que li feia vergonya que la seva mare l'anés a buscar perquè porta el hijab (vel islàmic). Expressa literalment "*em sentia molt trista, a mi m'agradava molt posar-me henna a les mans i ho vaig haver de deixar de fer per molts anys. Fins i tot va deixar d'agradar-me, fins ara, que he recuperat la meva identitat marroquina*". Expressa literalment, "*ara que ho estic explicant m'adono que els fills d'immigrants hem patit molt*".

2. Quina és la teva identitat? Com l'explicaries? Com s'ha conformat?

Es defineix com a dona musulmana hijabí. Explica que la seva identitat ha sigut fruit de molts processos, molts entrebancs i moltes trobades amb si mateixa. Al principi diu que no portava el vel islàmic i no se'l volia posar, i a vegades rebutjava i renegava de ser marroquina. Deia que ella era espanyola perquè ha nascut a Espanya, sobretot a l'etapa de l'ESO, fins que al batxillerat es va adonar del que estava passant en el seu interior i que ella realment se sentia més còmoda amb els valors i la cultura de casa seva. Fins llavors havia rebutjat els seus orígens fora de casa, per tal de sentir-se integrada i que no la discriminin.

"En començar a acceptar i parlar obertament de la meva identitat com a marroquina és quan vaig sentir que la meva identitat començava a ser real" "fins aquell moment les meves companyies eren només catalans i moltes vegades em

sentia cohibida. Hi ha certs temes que no podia parlar amb ells perquè tenim diferents ideals, diferents morals. Jo soc massa conservadora i ells eren massa liberals. Quan vaig canviar a companyies d'origen magrebí vaig començar a apreciar més el fet que jo era marroquina".

Seguidament expressa que a l'etapa de la universitat va ser quan més va reforçar la seva identitat com a marroquina i musulmana. Explica que ella intentava fer-se amb les seves companyes de classe, però en fer elles coses que ella per qüestions religioses no podria fer, com per exemple anar a discoteques, se li complicava, eren coses amb les quals ella no se sentia còmoda. Assenyala que en aquell moment va ser quan es va trobar realment amb si mateixa i va refermar la seva identitat. Conclou dient "Ja era moment d'apreciar qui era jo, no volia ser com els altres". En aquell moment l'entrevistada tenia 18 anys. Comentem entre les dues que normalment en aquella edat i sent l'única companya d'origen marroquí el més lògic seria que es fes al grup, però que en trobar-se "sola" i sent l'única que tenia ideals i valors tan diferents, va ajudar-la a reafirmar la seva identitat.

3. Consideres que has tingut conflictes amb la teva identitat?

L'entrevistada considera que sí que ha tingut problemes per configurar la seva identitat. Com afirmava abans, ha sigut fruit de molts processos, en un principi la volia configurar per tal d'encaixar en la societat. Expressa literalment "*Per no sentir-me jutjada vaig començar a apagar aquella identitat cultural*". Però que en adonar-se que ella realment estimava els seus orígens, posar-se henna a les mans, el pa de la seva mare i parlar àrab, va decidir retrobar-se amb aquella part que durant anys i des de petita va intentar amagar. Avui dia continua tenint conflictes, però no amb si mateixa, diu que ella té molt clar qui és, però que la societat no l'acaba d'acceptar. Explica que recentment l'han rebutjat al lloc de pràctiques que havia triat pel fet de portar el hijab. Diu literalment: "*em vaig sentir jutjada, només és un tros de vel, jo soc capaç de poder fer les coses, però en aquella escola no em deixaven poder mostrar les meves competències i capacitats en l'àmbit*".

4. Com ha influït l'entorn en aquesta identitat: escola, amics, família, municipi, Catalunya

Segons l'entrevistada la seva família li ha inculcat uns valors que ella amb si mateixa en el seu interior sempre ha respectat, però que va deixar d'exterioritzar per vergonya, perquè quan ho feia se sentia jutjada. Durant molt de temps la part de la seva identitat que ella mostrava era la que coincidia amb la societat, l'escola, l'institut. Per tant, considera que tant la família com la societat en general han influït en el que és avui dia la seva identitat i en qui és ella.

- Anàlisi de l'entrevista

▪ Factors influents:

Tot i no haver viscut l'entrevistada el procés migratori, és obvi que ha influït molt en ella i en la seva història de vida. Podem observar segons el que explica que la societat ha estat el factor d'influència més important en la construcció de la seva identitat. És qui ha

provocat que patís conflictes amb la seva identitat. Durant l'entrevista, les paraules o expressions que més repetia eren discriminació, voler integrar-me i sentir-me jutjada.

▪ **Model:**

Com podem observar en un principi la tria dels aspectes que l'entrevistada incorpora a la seva identitat no són per elecció pròpia perquè les estima importants per a ella, sinó per integrar-se i no sentir-se jutjada. Per tant, en un principi, el model al qual s'adapta la identitat de l'entrevistada és el de fugida ètnica. Ella no vol saber res dels valors, les normes i els costums de la seva cultura d'origen, fins i tot no vol ni baixar de viatjar al Marroc. Per tant, podríem dir que l'entrevistada va experimentar l'efecte Pigmalión, va interioritzar allò que la societat li volia fer creure. Avui dia la seva identitat s'ajusta més al fluid, tot i que a causa del rebuig que ha patit a poc a poc sembla que s'apropi més al model opositor.

Historia de vida 4: YBB

1. Pots explicar-me la teva història, amb el teu procés migratori o amb el fet de néixer en una família que prové d'un procés migratori?

La protagonista és una noia de 26 anys, nascuda al Marroc, a la ciutat de Larache, que va arribar amb la seva mare i els seus dos germans grans a Figueres quan tenia 2 anys. El seu pare ja feia anys que era aquí. Notava molt la diferència socioeconòmica, a casa seva només treballava el seu pare, motiu pel qual hi ha hagut moments difícils, econòmicament parlant, notava molt la diferència del poder adquisitiu dels seus pares i els pares dels seus companys de classe, tant en la vestimenta com en el menjar que portaven per l'esmorzar, les celebracions dels aniversaris, etc. També destaca que va haver de fer-se responsable de coses que per la seva edat no li tocaven, com per exemple llegir cartes d'administracions públiques que arribaven a casa o fer de traductora en el metge i altres llocs.

2. Quina és la teva identitat? Com l'explicaries? Com s'ha conformat?

L'entrevistada es defineix com a dona musulmana i marroquina. Des de petita a casa li han inculcat la religió islàmica i considera que la seva identitat s'ha anat construint d'acord amb aquesta. Sempre ha sigut conscient que era musulmana i, per tant, diu que no ha tingut mai un conflicte d'identitat ni s'ha qüestionat mai la seva identitat tant marroquina com musulmana. *"Sempre he tingut clar que era musulmana, i tot el que m'havien ensenyat jo ho aplicava perquè em sentia còmoda sent el que soc"*.

Comenta que en cap moment va fer resistència a allò que li van ensenyar a casa, tot i tenir la influència de la societat d'acollida, perquè diu que se sentia còmoda amb allò que li havien inculcat des de petita. La protagonista de l'entrevista confessa que l'educació que li van donar els seus pares va ser molt poc flexible, i és estrany que ella no hagi posat resistència, el factor de la seva personalitat a l'escola aquí va jugar un gran paper.

3. Consideres que has tingut conflictes amb la teva identitat

Com deia l'entrevistada a la pregunta anterior, ella mai ha patit conflictes interns amb la seva identitat, però explica que a la societat, a l'escola i a l'institut, sí va tenir problemes i va patir per identificar-se com a musulmana i no amagar els seus valors i costums. L'entrevistada considera que és a l'institut on va acabar de reafirmar-se com a musulmana i va començar a practicar realment la religió, fent que la seva identitat s'acabés de conformar. Diu obertament: *"Sempre he separat molt entre els altres i jo"*, en el sentit que mai s'ha deixat influenciar.

Tot i que ella no ha tingut conflictes amb la construcció de la seva identitat, és conscient que hi ha molta gent que sí, i considera que la societat té part de culpa en això, afirma que en una Catalunya tan multicultural com la d'avui dia és molt trist que encara es jutgi a la gent per ser diferent i se'ls provoqui aquest patiment. *"Hem d'avançar cap endavant, com a països com UK o els Països Baixos, ja comencen a haver-hi segones i terceres generacions de fills d'immigrants a Catalunya, la situació ha de començar a canviar"*.

4. Com ha influït l'entorn en aquesta identitat: escola, amics, família, municipi, Catalunya

La família i l'educació brindada a casa basada en l'islam ha sigut el factor més important en la construcció de la identitat de la persona entrevistada. Pel que fa a l'escola expressa que es va sentir rebutjada i discriminada. Diu que era l'última que triaven per fer equips de treball o a educació física. Considera que era molt tímida i que s'aïllava molt de la gent, i que aquest ha sigut un factor molt important per no patir conflictes amb si mateixa. De fet ja li feia vergonya socialitzar, i no feia res per quedar bé amb ningú o per integrar-se a cap grup.

- Anàlisi de l'entrevista

▪ Factors influents:

Aquest és un cas molt curiós perquè l'entrevistada anterior és la seva germana, i tot i haver tingut la mateixa educació, és molt curiós que una no ha viscut conflictes propis per conformar la seva identitat i l'altre sí (Per qüestió de personalitat potser?). El factor més influent en la construcció de la identitat de l'entrevistada ha sigut clarament la família. La societat mínimament ha influït de manera negativa, però tampoc sembla que hagi sigut molt significatiu per ella, segons observo per la seva manera d'expressar-se al respecte i pel fet que no ha patit conflictes amb la seva identitat.

▪ Model:

El model al qual s'ajusta la identitat de l'entrevistada en aquest cas és molt clar, model opositor. Sembla que sempre ha estat el mateix, pel fet que aquesta mai ha patit conflictes amb la seva identitat, sempre ha tingut clar qui és i quins són els valors i les normes que vol que formin part de la seva identitat, els quals estan basats en l'islam.

Historia de vida 5: YSH

1. Pots explicar-me la teva història, amb el teu procés migratori o amb el fet de néixer en una família que prové d'un procés migratori?

L'entrevistat és un home de 52 anys que va arribar a Espanya quan tenia 20 anys. Va migrar amb l'objectiu de buscar una vida millor per ell i pels seus fills. Els primers anys expressa que hi havia coses que li agradaven del país i d'altres que no tant. Hi havia molt poca feina i els immigrants, per manca de coneixements i de l'idioma, només podien optar a treballar i viure al camp. Era una feina molt sacrificada. Ell pensava que la forma de vida aquí seria molt diferent, però va trobar a molta gent que també estava en la seva situació i es donaven suport uns a altres. Va trobar referents, familiars i altres immigrants que li van fer més amè el fet de situar-se a la societat d'acollida. Expressa que amb la gent autòctona al principi no hi havia tanta relació, que hi havia bastant distància, i que considera que avui dia en part continua sent així, que et veuen diferent, estrany, i que els hi costa entendre que hi ha gent que no és com ells.

2. Quina és la teva identitat? Com l'explicaries? Com s'ha conformat?

L'entrevistat s'identifica com a home, marroquí i musulmà. La seva identitat considera que està construïda d'acord amb l'islam, diu que és el que li han inculcat els seus pares i el que ell ha incorporat a la seva identitat. Considera que tot i que ell no s'identifica com a espanyol, sí que ha adoptat certs aspectes de la cultura que no són contraris a la seva d'origen i que considera que són enriquidors per ell.

3. Consideres que has tingut conflictes amb la teva identitat?

Tot i haver vingut sent jove mai ha hagut de lidiar amb un conflicte intern d'identitat. Ha interioritzat sense problema el que li van ensenyar els seus pares i, tot i trobar-se amb una realitat molt diferent a Espanya, mai ha sentit la necessitat de fer seus els valors i les normes de la societat espanyola. Diu *"yo he venido aquí para trabajar porque en mi país no había trabajo"*, volent dir amb això que aquell era el seu objectiu i és el que ha perseguit. No ha vingut aquí per ser una persona diferent, té els seus ideals basats en l'educació que li van inculcar els seus pares al Marroc i no els ha volgut ni els vol canviar.

Aprofitant que l'entrevistat és pare, li vaig demanar si en algun moment va tenir por d'educar als seus fills en una cultura tan diferent de la seva i a la que ell va créixer. La seva resposta va ser que no, perquè els seus fills van créixer envoltats de familiars i veïns amb els quals compartia valors culturals. Confessa que si no hagués sigut per aquest factor, i els seus fills haguessin crescut en un lloc on no hi ha població immigrant, sí que creu que hauria estat difícil per a ell educar-los en els seus valors i costums d'origen, ja que només haurien vist la realitat de casa i la de la societat, no haurien vist que a la societat també hi ha gent que comparteix els seus costums i valors:

"He tenido la suerte de que mis hijos crezcan en un sitio en el que no éramos los únicos marroquíes. Mis hijos han crecido rodeados de sus abuelos y de sus tíos y les

han servido también de referencia aparte de la educación que yo les he dado para no abandonar nuestros valores y nuestra cultura".

4. Com ha influït l'entorn en aquesta identitat: escola, amics, família, municipi, Catalunya

L'entrevistat ha construït la seva identitat al seu país d'origen, país àrab i de professió islàmica, i en el marc d'una família musulmana. Per tant, els factors influents en la seva identitat han estat la seva família i la societat marroquina.

- Anàlisi de l'entrevista:

▪ Factors influents:

L'entrevistat considera no haver patit cap conflicte d'identitat, llavors en aquest cas no hi ha factor a descartar ni analitzar.

▪ Model:

Tot i que l'entrevistat ha construït la seva identitat al Marroc, considera que també hi ha certs aspectes de la cultura espanyola que ha fet seus perquè els considera bons per ell, i perquè no són contraris als seus valors d'origen. Per tant, podem dir que per tot el que explica el model al qual més s'acosta la seva identitat és l'opositor, pel fet que un tant per cent important de la seva identitat té de base els valors que li van inculcar els seus pares i la societat marroquina. També és una mica fluid, pel fet que també ha adoptat certs aspectes de la societat espanyola.

Historia de vida 6: KBB

1. Pots explicar-me la teva història, amb el teu procés migratori o amb el fet de néixer en una família que prové d'un procés migratori?

L'entrevistat és un noi de 28 anys, nascut a un poble gironí. Quan ell va néixer els seus pares ja feia anys que havien migrat i estaven plenament integrats en el poble. Per tant, no destaca res negatiu de la convivència, era molt cordial. Explica que eren una de les poques famílies immigrants del poble, i que les persones autòctones tenien molt bona relació amb ells. La situació avui és molt diferent i ara nota molt la discriminació cap a la immigració. Afirmar que *"abans t'acomodaven, t'obrien les portes de casa seva, aquella gent era molt més humana"*. Explica que a partir del 2005 la immigració va créixer al seu poble i que des d'aquell moment tot va començar a canviar, i ja no se sentia benvingut al seu propi país.

2. Quina és la teva identitat? Com l'explicaries? Com s'ha conformat?

L'entrevistat s'identifica com a home musulmà i marroquí, però diu que la que més destaca és la identitat musulmana. Li pregunto si s'identifica com a musulmà perquè és el que li han ensenyat a casa o perquè ho ha decidit ell. Respon que la base li han ensenyat els pares, però que és ell qui ha decidit, arribat a una edat madura, construir la seva identitat

d'acord amb això, tot i que haver-hi influències externes molt diferents del que són els valors de l'islam i la seva cultura d'origen.

3. Consideres que has tingut conflictes amb la teva identitat?

Considera que haver tingut influències externes, amb valors diferents dels que li han ensenyat a casa, a vegades li ha complicat construir la seva identitat. Així i tot, diu que s'ha mantingut ferm i a construït la seva identitat d'acord amb els valors i normes que li han inculcat a casa. Per tant, amb si mateix no ha tingut conflictes interns per construir la seva identitat. En canvi, reconeix que conflictes externs per identificar-se com a musulmà o simplement pel seu aspecte físic: *"la gent no ens accepta com som, volen que siguem com ells, i ens pressionen per ser-ho"*, i explica diversos episodis experimentats de discriminació a la feina, al carrer i a establiments varis.

4. Com ha influït l'entorn en aquesta identitat: escola, amics, família, municipi, Catalunya

La família diu que no ha sigut molt flexible ni molt rígida amb ell. Els seus pares sempre han tingut clar que volien que ell no abandonés la cultura d'origen, però com que ell mai ha posat resistència no han hagut de ser molt rígids en la seva educació. Pel que fa a l'escola, explica que des del moment que la població immigrant va créixer les coses van canviar. Explica que a l'escola no els hi deixaven parlar àrab, i que a ell això l'emprenyava molt: *"sembla que volien que ens convertíssim en "espanyols", quan nosaltres som marroquins, tenim els nostres costums i a ells no els hi agradaven, ens els volien tallar. No ens han d'obligar a ser res, cadascú ha de ser lliure d'escollir de cada cultura el que vol, si m'obligues a adaptar-me no ho faré"*.

- Anàlisi de l'entrevista

▪ Factors influents:

La persona entrevistada no sembla haver viscut conflictes per construir la seva identitat, però els factors influents en la construcció d'aquesta ha estat principalment la família, i la societat una mica de manera negativa, sobretot l'escola, com explica l'entrevistat

▪ Model:

El model al qual més s'ajusta la identitat de la persona entrevistada és l'opositor, ja que no busca introduir els valors i normes de la societat espanyola/catalana a la seva identitat, se sent a gust amb els valors i normes que li han inculcat a casa seva. Considero que si no fos per la pressió social, s'adaptaria més al model fluid.

6. Entrevista a professional d'un EAIA:

Començo l'entrevista explicant-li a la professional, la qual és treballadora social d'un EAIA, la temàtica del meu TFG per tal d'introduir el tema i acabar fent una sola pregunta oberta respecte aquest. La pregunta que se li fa és si des de l'EAIA s'és conscient que les persones immigrants i filles d'immigrants, degut a tots els factors explicats en l'apartat anterior, poden patir conflictes d'identitat. Es a dir si, a l'hora de treballar amb adolescents

i famílies marroquines o d'origen marroquí, es fa des de la postura del relativisme cultural per tal de no agreujar el conflicte d'identitat ja que, com hem vist abans, la pressió social i els prejudicis agreugen aquest.

La professional entrevistada comença aclarint que les respostes que dona respecte a la pregunta anterior depenen de les seves experiències seves i del seu equip, no de tots els EAIAS. Seguidament afirma que si que tenen en compte l'entorn cultural de la família tanmateix pensa que potser hi ha coses que se'ls hi escapen per desconeixement, i que segurament algun cop han realitzat alguna actuació que podrien haver fet d'un altre manera. A més afegeix que com a equip intenten cada vegada conèixer més l'entorn i la cultura de les famílies marroquines o d'origen marroquí per tal de no cometre errors.

La professional continua explicant que molts cops han parlat que com a equip els agradaria tenir a una companya que fos d'origen marroquí, i recentment se'ls hi ha complert aquest desig, el qual suposa per ells un gran avantatge, ja que els aporta una part que com a equip els hi faltava. De fet, per més informació que tinguis i per més que et formis hi ha coses que no arribes a saber i que poden fer que t'equivoquis en la teva intervenció. Per tant, disposar d'aquesta nova companya els pot ajudar a que les seves intervencions amb famílies d'origen marroquí no caiguin en el prejudici i que per tant no es cometin errors i injustícies per desconeixement.

A més afegeix que, des de que és professora a la UdG, ha vist la importància de tenir a gent de diferents cultures a les aules del grau que el dia de demà estaran exercint de treballador/a social, ja que en un entorn tan multicultural com en el que vivim avui dia es molt necessari tenir professionals de diferents cultures que entenguin els valors dels usuaris en primera persona. Recalca que, per molt que vulguis recollir els valors de les diferents cultures d'origen dels usuaris, es impossible i sempre hi ha coses que se t'escapen.

Seguidament m'explica el cas d'un desemparament recent d'una noia amb família d'origen marroquí amb la qual s'ha tingut molt en compte que s'apropava el ramadà i tot el tema de l'alimentació halal. Però diu que a vegades no saps com posar-te al mig com a professional, ja que amb el xoc generacional hi ha molts joves i adolescents que passen per una època en que rebutgen o neguen la cultura d'origen. I que, per exemple, no volen fer el ramadà. Per tan, tu com a professional, és un treball que has de fer per saber com posicionar-te pensant tant en l'adolescent com en la família.

Pel que fa als desemparament on els fills d'immigrants acaben en una família d'acollida aliena diu que no coneix cap cas, però que si es donés el cas la seva postura seria molt clara: treballaria amb al família d'acollida per tal que entenguin que ells són això, una família d'acollida, i que el nen o la nena té una família biològica amb uns valor i una cultura que s'ha de respectar en tot moment.

Conclou dient que, tot i que segurament no ho fan de manera excel·lent, sí que treballen tenint molt en compte la cultura i els valor d'origen de les persones. Sobretot treballen sense utilitzar als fills en les intervencions per traduir als pares, ja que consideren que això fa mal als infants. I afegeix que per suposat també tenen molt en compte no fer desemparaments per qüestions culturals, tenint sempre present que hi ha certs límits que no es poden depassar, com és el cas de la mutilació genital femenina o altres accions culturals que provoquin un malestar important a l'infant.

7. Anàlisi resultat enquestes

Per l'enquesta realitzada s'ha tingut en compte que les persones que la responguin siguin immigrants o fills d'immigrants d'origen marroquí, amb l'objectiu que puguin facilitar la informació que es del meu interès, ja que l'estudi es sobre el conflicte d'identitat en immigrants i fills d'immigrants d'origen marroquí. No es tracta, doncs, d'una mostra aleatòria sinó intencional.

S'han realitzat en l'enquesta onze preguntes de resposta tancada i tres de resposta oberta. Les preguntes de resposta tancada són de caire quantitatiu i les de resposta oberta de qualitatiu.

Les preguntes realitzades han estat les següents, i els resultats es troben a l'annex:

1. Gènere
2. Edat
3. Has viscut un procés migratori?
4. En cas que la resposta anterior fos afirmativa, amb quina edat el vas viure?
5. Els conflictes d'identitat són problemes associats a la definició de la pròpia identitat, es donen quan volem incorporar a la nostra identitat diversos aspectes que entren en conflicte perquè són contradictoris l'un amb l'altre. A més aquests conflictes generen en la persona un important nivell de malestar emocional. Creus que en algun moment has viscut aquest conflicte d'identitat?
6. En el cas que la resposta anterior fos afirmativa, vas resoldre aquest conflicte?
7. I vas resoldre aquest conflicte d'identitat de manera satisfactòria per a tu o per a satisfer a altres persones (societat en general, amics, família, etc)?
8. Avui dia, continues tenint conflictes d'identitat?
9. Creus que t'ha resultat/t'està resultant fàcil construir la teva identitat?
10. Per què sí o per què no?
11. La RAE defineix la identitat com a "Conjunt de trets propis d'un individu o d'una col·lectivitat que els caracteritzen enfront dels altres". Com descriuries la teva identitat? Digues tres aspectes que creguis que descriuen la teva identitat.
12. Creus que tens una doble identitat? Una que uses amb el teu grup d'iguals d'origen i un altre amb grup d'iguals "autòctons"? Creus que actues/parles diferent davant persones immigrants/filles d'immigrants que davant persones "autòctones"?
13. En cas que la resposta anterior sigui afirmativa per què creus que passa això?

14. Creus que la influència social i familiar ha tingut un paper important en la construcció de la teva identitat, en qui ets i en quines coses fas, en els estudis que has triat, els entreteniments, etc.?

Primerament analitzarem les respostes de cada pregunta tancada de manera individual, i després farem l'anàlisi relacionant diferents variables per veure la connexió entre els diferents factors que influeixen en la construcció de la identitat dels immigrants i fills d'immigrants. Finalitzarem aquest apartat analitzant les preguntes de resposta oberta.

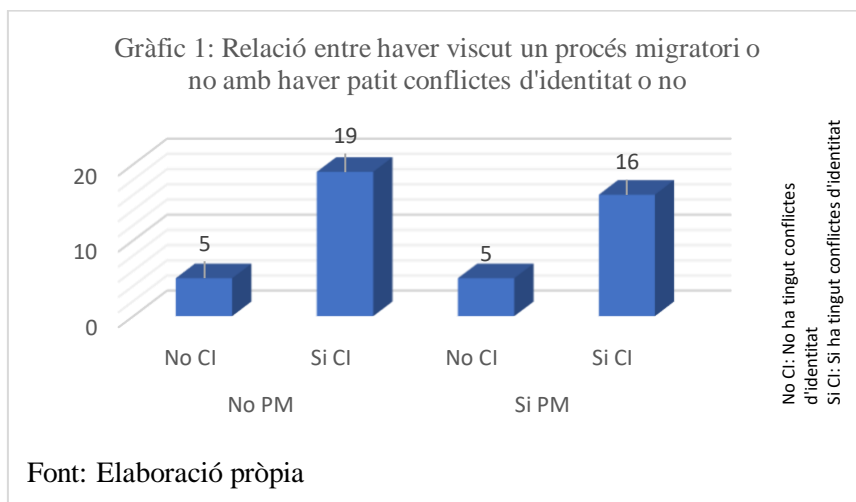
En total han respòs a l'enquesta 45 persones, de les quals 39 han estat dones i els 6 restants han estat homes. Motiu pel qual no es pot fer una distinció per gènere, ja que no seria significatiu. De les 45 persones, 24 han viscut un procés migratori i les 21 restants no. Per tant, tenim 24 immigrants i 21 fills/filles d'immigrants, el que facilitarà més endavant poder fer una comparació entre aquests dos grups per veure si els hi ha influït o no el fet de viure un procés migratori amb patir conflicte d'identitat. Pel que fa als immigrants, 16 han viscut el procés migratori entre els 0 i 10 anys, 4 entre els 11 i els 20, i 1 entre els 21 i els 30 anys. Amb aquestes dades, analitzarem la influència de l'edat d'arribada en la construcció de la identitat. De les 45 persones que han respòs al qüestionari, 35 afirmen haver patit conflictes d'identitat i 10 ho neguen. De les que ho afirmen, 25 han resolt el conflicte, 9 no ho han fet encara, i 1 no ha respòs la pregunta.

La següent pregunta anava relacionada amb l'anterior: els que afirmaven que haver resolt el conflicte se'ls hi demanava si ho havien fet d'aquella manera per satisfer a altres persones (família, amics, societat...) o pensant en si mateixos. 23 persones afirmen que han superat el conflicte pensant en si mateixos, i 7 han respòs que ho van fer pensant en satisfer a altres persones. A dia d'avui, 16 de les 45 persones continuen tenint conflictes d'identitat, i les 29 restants afirmen que ja no els tenen. Seguidament se'ls hi demanava si els hi havia resultat fàcil construir la seva identitat: 28 persones han respòs que no ha estat fàcil i 17 que sí.

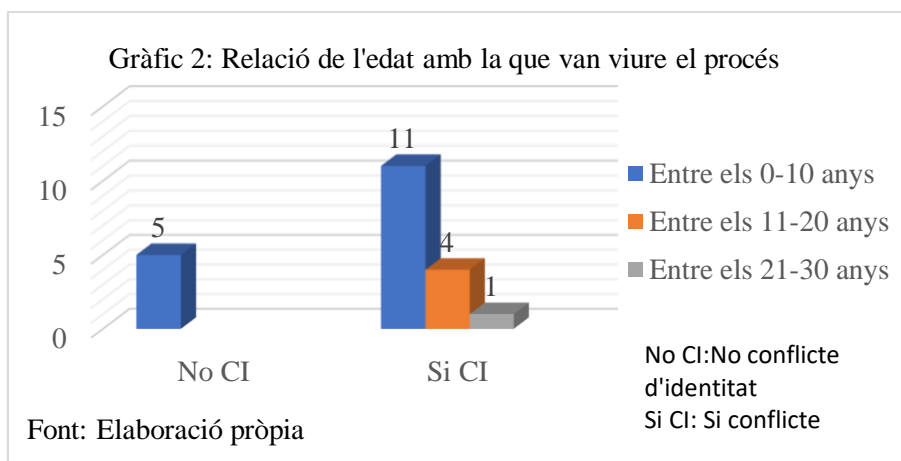
A la següent pregunta se'ls hi demanava si creuen que tenen dues identitats, una que fan servir amb el grup d'iguals d'origen i altre amb persones autòctones: 23 ho neguen, 19 ho afirmen, i 3 responen que sí i que no a la vegada, i expliquen el perquè a la pregunta següent. Finalment se'ls hi pregunta si consideren que la família i la societat han sigut factors clau en la construcció de la seva identitat, 40 persones han respòs que sí, 4 han respòs que no i una persona ha respòs si i no a la vegada.

Pel que fa a la relació entre viure un procés migratori i patir o no conflicte d'identitat, com podem veure en el gràfic 1, no hi ha molta diferència. Tant una persona que ha viscut un procés migratori com la que no ho ha viscut ho pateixen igual. De les 24 persones que no han viscut un procés migratori, 19 afirmen haver patit conflictes amb la seva identitat; i de les 21 que no han viscut un procés migratori, 19 afirmen també haver patit conflictes d'identitat. La majoria de les persones que han respòs al qüestionari que han viscut un procés migratori ho han fet en edats molt primerenques, entre els 0 i els 10 anys. Per tant,

són persones que han conformat la seva identitat al cent per cent entre les dues cultures. Crec que si hagués respòs al qüestionari gent que va arribar a Espanya amb una edat més avançada, a partir dels 26 anys per exemple, els resultats haurien sigut diferents: hi hauria més respostes negatives a la pregunta de si han patit o no conflictes d'identitat.

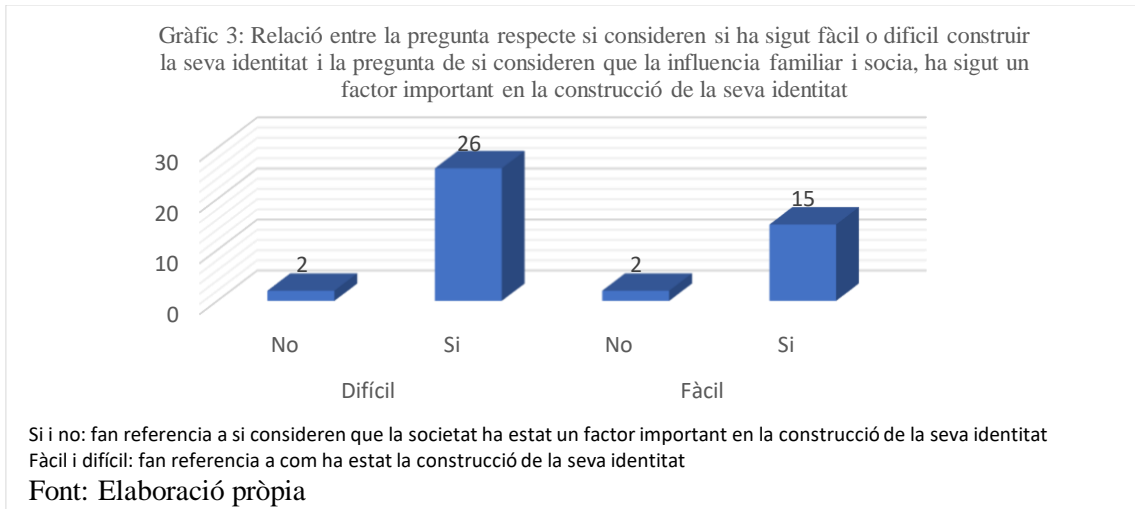

Pel que fa a la relació entre l'edat amb la que van viure el procés migratori i si han patit o no conflictes d'identitat, com podem veure en el gràfic 2, només 5 persones que han viscut el procés migratori entre els 0 i els 10 anys neguen haver patit conflicte d'identitat. Totes les persones que han viscut el procés migratori en les altres franges d'edat afirmen haver patit conflicte d'identitat.

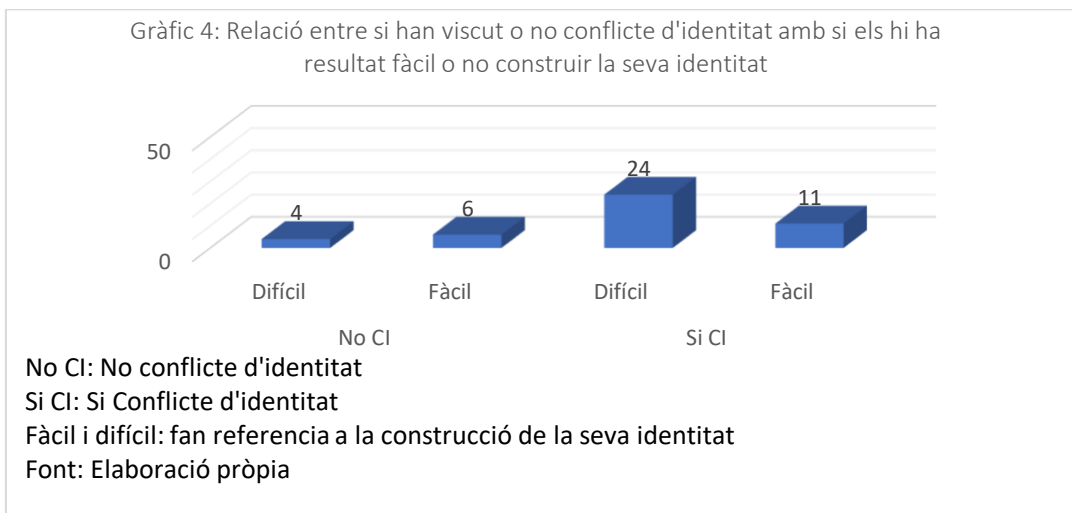

Respecte la pregunta de si els hi ha resultat fàcil o no construir la seva identitat en relació amb la pregunta de si consideren que la família han sigut un factor important en la construcció de la seva identitat, els resultats, els quals es poden veure al gràfic 3, han estat els següents: de les 17 persones que consideren que ha sigut fàcil construir la seva identitat, 2 consideren que la família i la societat no han sigut un element clau en la construcció de la seva identitat i 15 consideren que sí. Respecte les que consideren que ha sigut difícil conformar la seva identitat, 26 afirmen que la família i la societat han estat factors importants i 2 persones ho neguen. Per tant, es pot considerar que sigui positivament o

negativament, la família i la societat, com han confirmat molts dels autors citats anteriorment al marc teòric, són factors molt importants en la construcció de la identitat d'una persona, i a vegades dificulten i altres faciliten.

De les persones que afirmen haver viscut conflictes d'identitat, com podem observar al gràfic 4, 24 consideren que no ha sigut fàcil per elles conformar la seva identitat i 11 que sí que ho ha sigut. I de les 10 persones que no han patit conflicte d'identitat, per 6 d'elles ha estat fàcil construir la seva identitat i per 4 persones no ho ha estat. Per tant, les persones que més dificultats han tingut per construir la seva identitat són les que si han patit un conflicte d'identitat.

Respecte les preguntes de resposta oberta, començarem analitzant la pregunta sobre si per ells/elles ha estat més o menys fàcil construir la seva identitat. Si fem una llegida general de les respostes (annex 2) podem veure que destaquen molt les paraules “família”, “societat” “cultura” i “dos móns diferents”. Totes les persones consideren que aquests són els quatre factors que han facilitat o dificultat la construcció de la seva identitat. Les persones que consideren que ha sigut fàcil per elles conformar la seva identitat tenen totes en comú que saben allò que volen, que tenen molt clar el que són. Alguns exemples:

- *“Perquè tinc molt clar que l'etiqueta de marroquina mai te la traurà ningú. Per tant, millor abraçar aquesta faceta teva que no pas lluitar en contra”.*
- *“Perquè sempre he tingut clara la meva identitat”.*
- *“Sí, perquè sempre he sigut una persona molt segura de mi mateixa i ha sigut fàcil”.*
- *“Per què valoro com soc i el meu origen, i només li dono importància a allò que m'importa”.*
- *“Perquè tenia les idees clares i a quin objectiu volia arribar”.*
- *“No, perquè sempre he sabut que m'he criat amb diferents cultures, que he sabut integrar en la meva vida”.*
- *“Venia del Marroc amb una identitat ja construïda i ben consolidada, però he incorporat a la meva vida molts aspectes del país d'acollida, els quals considero que em poden enriquir com a persona. Però intento no agafar hàbits que van en contra de la meva ideologia o els que em poden afectar a nivell de salut (ex: beure alcohol). De manera que visc més tranquil·la sense que hi hagi molt conflicte dintre meu”.*

En canvi, les persones que consideren que ha sigut difícil per elles construir la seva identitat, com llegirem més endavant en alguns exemples, atribueixen aquesta dificultat a la societat i a la família. Molts parlen de dos bàndols que esperen de tú coses molt diferents i que per tu, com a persona, t'és molt complicat triar. D'aquí deriva el conflicte d'identitat de moltes d'aquestes persones, com hem vist al marc teòric d'aquest treball. La societat t'exigeix moltes vegades que “t'adaptis” a ella, i la família t'exigeix que no perdís els teus valors i aspectes culturals d'origen. Tu, com a persona, també tens les teves preferències, però se't complica la tria perquè saps que en certs aspectes o encaixes en la societat o encaixes en la cultura d'origen. Algunes cites ho il·lustren.

- *“Perquè quant formes part de més cultures, a part de molt enriquidor, també és un repte entre la religió, la família i la vida personal. Com els teus pares volen que visquis VS com la vols viure tú”.*
- *“Perque estic entre dos mons, i és molt difícil poder encaixar a tots dos... no hi ha un equilibri”.*
- *“No m'està resultant gens fàcil construir la meva identitat, ja que a casa visc una realitat i a fora una altra molt diferent”.*
- *“És complicat encaixar en una societat que té una manera tant diferent de fer a la teva pròpia cultura, sense perdre res de la cultura o no mantenir-te al marge de la societat”.*
- *“Sí, ja que els emigrants vivim entre dos móns totalment diferents i a la majoria de gent els hi costa entendre les teves creences i els teus costums, etc”.*

- *“Perquè al final sent d’origen marroquí i vivint a Espanya les dues part esperen de tu coses diferents i t’exigeixen que siguis d’una manera o una altra. Però, a la vegada, quan et comportes d’una manera o una altra trobes un rebuig ja que cap de les parts et considera dels “seus””.*
- *“Es difícil, perquè les persones d’altres orígens convivim amb moltes idees diferents i que moltes vegades són contradictòries, sobretot quan ets petit hi han moltes coses que no acabes de entendre”.*
- *“Perquè a casa he de ser una persona i al carrer una altra”.*
- *“Perquè si tens un origen i neixes i t’eduques en un altre país de vegades no saps amb quin identificar-te”.*
- *“Porque siendo hija de inmigrantes de una cultura diferente a la de tu país de nacimiento te obliga a posicionarte en un bando o en otro, queriendo satisfacer a los dos, la cual cosa te hace vivir un dilema constante”.*

D’altres persones consideren que abans tenien conflictes d’identitat que ara ja han resolt deixant d’intentar encaixar en una societat que diuen no els accepten com són, que esperen de elles coses que aquestes no volen incorporar a la seva identitat i forma de ser:

- *“Vaig decidir acceptar-me com soc; amb la meva aparença i amb la meva cultura. D’altra banda, vaig fer les paus amb l’ètica i la moral que dicta la meva religió buscant la saviesa darrera d’aquest estil de vida. Així he deixat d’intentar encaixar amb la multitud (manera de pensar, de fer, de vestir, de parlar) i desenvolupar la meva identitat i ser ‘diferent’ per enriquir als altres i ser enriquida al mateix temps”.*
- *“Al principi crec que era com si em volgués desfer de la meva part magrebí, per encaixar en un tipus de col·lectiu. Com que veia els altres millor i jo també volia formar part. Amb el temps i la maduresa m’he adonat que realment enyoro el meu origen i avui en dia estic reconciliada amb aquest. M’agrada ser “d’allà” i estic molt orgullosa. No encaixo i tampoc pretenc fer-ho amb la identitat d’aquí. Soc diferent i en lloc d’intentar tapar aquesta diferència, jo la vull fer lluir perquè tothom la conegui i així també s’entengui que som molts i ben diferents i que tot i la diferència, no som ni millors ni pitjors”.*
- *“He vivido en conflicto toda mi vida y siempre satisfaciendo a terceros. Ahora, con una perspectiva más madura, he construido mi identidad en base a lo que considero que me es favorable.”*

Alguns dels enquestats/des també es refereixen al rebuig social com a factor que ha dificultat la construcció de la seva identitat;

- *“Es difícil seguir nuestra religión en un entorno que nos rechaza constantemente”.*
- *“No podemos llevar a cabo ciertos modelos de vida en esta sociedad”.*
- *“Pel rebuig social”.*

Pel que fa a la segona pregunta de resposta oberta, a la qual es demanaven tres paraules descriptives de la seva identitat. Les paraules més repetides han sigut “musulmà/musulmana”, “dona”, “marroquí” i “catalana”. Gairabé totes les respostes incloïen les paraules “dona” i “musulmana”, com a tercera paraula algunes han respòs identificant-se només amb una identitat nacional, “marroquí” o “catalana”, i d’altres s’identifiquen amb les dues posant un guió entre elles utilitzant-les com una sola paraula. El fet que s’identifiquin amb una sola o amb les dues nacionalitats ens pot indicar, en un principi, si la persona té un model d’identitat de fugida ètnica, opositor o una identitat fluida.

El fet que la majoria de les persones hagin respòs identificant-se com a musulmanes ens indica que, com diuen a algunes respostes, ser musulmà no només és seguir una religió, sinó que és un estil de vida, amb uns valors i unes normes molt concretes. Probablement és per això que la majoria de les respostes inclouen la paraula “musulmà” o “musulmana”, doncs és a partir d’aquí que molts immigrants i fills d’immigrants construeixen la seva identitat.

Respecte la última pregunta de resposta oberta, la qual va lligada a la penúltima pregunta del qüestionari, a la qual es preguntava si creuen que tenen una doble identitat, una que fan servir amb el grup d’iguals d’origen i altre que fan servir amb les persones autòctones, i a la qual 40 persones de 45 han respòs que sí, gairebé totes les justificacions a aquesta pregunta es resumeixen en que consideren que tenen dues identitats pel xoc cultural. Es a dir, hi ha certs temes o aspectes que no poden tractar, per desconeixement o per possible conflicte, amb persones autòctones o amb les seves famílies i la comunitat marroquí. Hi ha algunes respostes que resumeixen bastant bé el que diuen totes les altres:

- *“Pel fet que vius entre dos cultures molt diferents. Perquè hi ha coses en cada cultura que no la pots compartir amb l’altra, pel fet de que no s’entengui o sigui mal vist, etc. I per això sense donar-te compte ja estàs actuant diferent ja sigui en la manera de parlar on en la d’actuar”.*
- *“Para evitar conflicto en ciertos aspectos evito mostrarme al 100% honesta con quienes no son iguales”.*
- *“No crec que sigui actuar sinó parlar. Hi han temes que parles amb els teus iguals i que si ho parles amb altres persones no et sentis igual o creus que no ho comprendran, sobretot per qüestions culturals o de religió”.*

Hi ha dos respostes que són clau en com la societat i la família a vegades afecten de manera negativa a la construcció de la identitat de la persona. Segons una de les persones que ha respòs a l’enquesta:

- *“Al principi intentava encaixar en aquesta societat tot i respectant els meus orígens i el que em van ensenyar a casa. Però vaig sentir que la societat volia que m’adaptés a ella al cent per cent, el que em va fer reconciliar-me amb els meus orígens i amb els valors que els meus pares em van ensenyar i deixar d’intentar encaixar en una societat que no vol que jo m’identifiqui com a musulmana i catalana a la vegada”.*

Aquesta persona ho diu clarament, però al cap i a la fi la majoria de les respostes de les persones a les que la societat ha afectat negativament en la construcció de la seva identitat venen a dir el mateix. Ningú no vol pertànyer a un lloc on no se sent volgut, on se sent rebutjat, i molts repeteixen pràcticament el mateix: que abans intentaven encaixar però que s’han rendit i han decidit adoptar un model opositor.

I malauradament, tot i que en aquesta enquesta no s’ha vist molt reflectit, també hi ha el cas oposat, en el qual la família amb una educació molt rígida és qui afecta de manera negativa en la construcció de la identitat de la persona. Hi ha dos casos molt clars d’entre les persones que han respòs l’enquesta:

- *“No perquè m’avergonyeixi de ser jo mateixa; sinó pel fet de la necessitat de complaure pares, família, etc i no ser “la desgràcia” de la casa”.*
- *“Perquè no vull ser com soc, jo em sento espanyola, no em sento identificada amb el que m’han ensenyat a casa, però per no tenir problemes amb la meva família m’adapto a ells”.*

8. Conclusions

Tal com em proposava, he comprovat que hi ha més persones que, com jo, han tingut conflictes amb la construcció de la seva identitat.

Els factors que suposava que influïen en el conflicte d'identitat de les persones immigrants i fills d'immigrants efectivament ho fan, però hi ha un factor que no he tingut en compte i que és molt importants també: els components psicològics de la mateixa persona, els quals ha inclòs la perspectiva psicosocial en la construcció de la identitat de les persones, juntament amb les variables sociològiques de la persona i el seu rol a la societat. De totes maneres, és un factor que tot i haver inclòs no tinc els coneixements per poder-lo estudiar. Així i tot, s'ha vist reflectit aquest aspecte en el cas de les històries on se'ns mostra com dues germanes que han rebut la mateixa educació han construït les seves identitats de maneres molt diferents, una travessant un conflicte d'identitat des d'un model de fugida ètnica cap a un model fluid, i l'altre construint tota la seva identitat en el mateix model, l'opositor.

El fet de ser immigrant o fill d'immigrant influeix, no és un factor decisiu per patir o no el conflicte, ja que com hem vist hi ha tant immigrants com fills d'immigrants que han patit el conflicte.

Els factors més importants i decisius són la família i la societat i la flexibilitat o rigidesa que tenen cap a les persones. Pel que he observat tant amb les històries de vida com en els resultats de l'enquesta, la rigidesa fa que la persona vulgui escapar d'allò que li vols imposar. Les persones, tot i que hi ha excepcions, al cap i a la fi, acaben sent com volen amb allò amb què se senten a gust.

Les administracions públiques que treballen amb immigrant i fills d'immigrants han de fer un canvi en la seva mirada per tal de no provocar o agreujar el conflicte d'identitat. Treballar des de la perspectiva del relativisme i la sensibilitat cultural, respectant i tenint en compte que els nostres ideals no són absoluts, que hi ha altres maneres d'educar i que no són menys respectables que les nostres. Considero que tot i que no serà de la manera ideal, i com bé diu la professional entrevistada, sempre hi haurà coses que s'escapen, però que en general s'ha de tenir una comprensió profunda d'altres cultures.

La dualitat de la paraula identitat la podem veure reflectida tant en les històries de vida com en els resultats del qüestionari, hi ha gent que considera la seva identitat com una construcció individual i subjectiva en la qual tria qui ser, i d'altres que s'identifiquen amb una identitat social o nacional, o com en aquest cas, que la majoria ho fan amb una identitat religiosa o espiritual com és el ser musulmà. Per tant, tan Charles Taylor (1991) com Amartya Sen (2008) tenen raó. N'hi ha que s'ajusten més a la teoria de Sen, aquells que configuren la seva identitat triant els aspectes que volen tot i que no s'ajustin unes amb altres, els quals podem identificar com a identitats del model fluid, identitats que es

configuren a través de preferències individuals. I n'hi ha que s'adapten més a la teoria de Taylor, que construeixen la seva identitat d'acord amb unes normes i valors d'una societat concreta, el que seria una identitat atribuïda, en què tu a mesura que vas construint la teva identitat vas incorporant els aspectes adients per a aquella societat/comunitat en concret, la qual podem dir que s'ajusta més als models d'identitat opositora i al de fugida ètnica.

Pel que fa a la corrent dialèctica de la perspectiva sociològica, en la que es considera que hi ha dues identitats, una primera falsa, on les persones adquireixen i interioritzen normes socials, imposades per aquesta, i una segona vertadera, que sorgeix del conflicte d'identitat, tenim dos exemples a les històries de vida (2 i 3) i d'altres a l'enquesta, d'aquesta perspectiva. Totes les persones entrevistades o enquestades han viscut un conflicte amb la seva identitat passant de tenir una identitat per pressió social o familiar, a una que trien lliurement i amb la qual es senten a gust.

I efectivament, com diuen Erikson (1956) i Medina (2016), i com he pogut comprovar amb les històries de vida, és en l'adolescència on les persones viuen els conflictes d'identitat més importants i en els quals prenen decisions per tornar a construir la seva identitat, revisen els valors i les normes que tenen de base, siguin de la família o de la societat, o d'una barreja entre totes dues pel xoc cultural, per tal de reafirmar aquella identitat o per donar un canvi de 180 graus a la seva a aquesta.

Com diu Medina (2016) i com podem comprovar en el cas de la història de vida 5, els pares poden sentir por que els seus fills adoptin aspectes culturals de la societat d'acollida que són contraris als que aquest els hi vol inculcar als seus fills, però depenent de com gestionin aquesta por poden facilitar o dificultar la construcció d'identitat dels seus fills.

En conclusió, actualment, facis el que facis, o una part o l'altre et rebutja, i això és el que crea el conflicte d'identitat en les persones, com podem llegir a una de les respostes de qüestionari:

"Perquè al final sent d'origen marroquí i vivint a Espanya les dues parts s'esperen de tu coses diferents i t'exigeixen que siguis d'una manera o una altra. Però, a la vegada, quan et comportes d'una manera o una altra trobes un rebuig, ja que cap de les parts et considera dels "seus".

Ara mateix podem dir que la nostra societat és multicultural, és a dir, existeixen diverses cultures amb diferents valors, normes, idiomes, religions i costums, coexistent en una mateixa societat. Totes són reconegudes i en principi valorades, però hi ha una jerarquització d'elles, unes són més reconegudes valorades i respectades que d'altres. Per tal que les generacions futures no pateixin el que han patit els immigrants i les primeres generacions de fills d'immigrants a l'estat, l'ideal seria encaminar-nos com a societat cap a la interculturalitat i la pluriculturalitat, fomentant el diàleg i l'aprenentatge mutu entre cultures, estimulant la valoració i l'acceptació social de totes les cultures que la

conformen, i la igualtat entre aquestes, sense jerarquització que permeti la discriminació d'una cap a les altres.

I pel que respecta a les famílies, haurien d'aprendre que la rigidesa en l'educació dels seus fills pot resultar en tot el contrari a allò que volen, i analitzant els resultats tant de les enquestes com de les històries de vida tinc l'esperança que això canviï amb les pròximes generacions de fills d'immigrants, que no hagin de patir el que hem patit les primeres generacions. Quan un té la llibertat de triar el que vol, sense cap pressió ni per part de la família ni per part de la societat, és quan realment és ell mateix.

9. Bibliografía

- C. Albuquerque, J. L. (2021). *Palabras clave para el estudio de las fronteras*. Buenos Aires: Teseo. <https://www.teseopress.com/palabrasclavefronteras/chapter/identidad/>
- Erikson, E. H. (1956). "The problem of ego identity". *J Am Psychoanal Assoc* 4:56-121.
- Erikson, E. H. (Erik H. (1971). *Identidad, juventud y crisis*. Buenos Aires: Paidós.
- Fischer, G.-N. (1990). *Psicología social: conceptos fundamentales*. Madrid: Narcea.
- Medina Bravo, P. (2006). "Crecer en el cruce de culturas, adolescencia, identidad e inmigración". *Revista de Investigación Educativa*, 24(2), 329-346. <https://idus.us.es/handle/11441/57729>
- Mucchielli, A. (1986). *L'identité*. París: Puf.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la lengua española*, 23.ª ed., [versión 23.6 en línea]. <<https://dle.rae.es>> [consultat 03/04/2023].
- Sen, A. (2008). *Identidad y violencia. La ilusión del destino*. Argentina: Katz.
- Taylor, C. (1991). *La ética de la autenticidad*. Barcelona: Paidós.
- Veredas Muñoz, S. (2012). "Procesos de construcción de identidad entre la población inmigrante". *Revista de Investigación Educativa*, 30(2), 465-479. <https://doi.org/10.5565/rev/papers/v57n0.1969>
- Zárate Ortiz, J. F. (2015). "La identidad como construcción social desde la propuesta de Charles Taylor". *Eidos: Revista de Filosofía de la Universidad del Norte*, (23), 189-207. <http://dx.doi.org/10.14482/eidos.23.189>

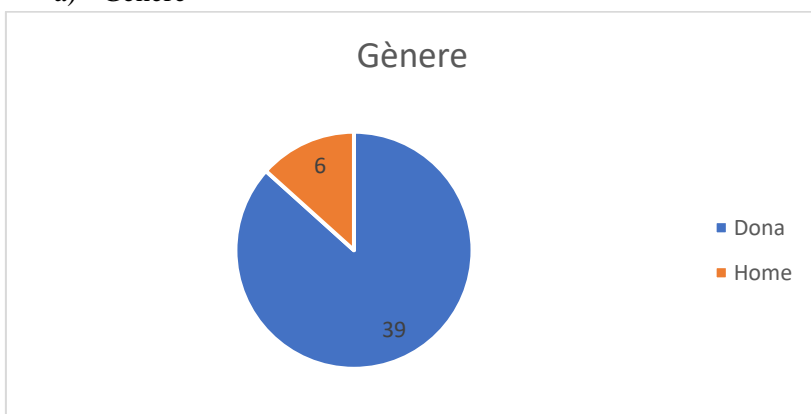
10. Annexos

9.1 Preguntes entrevista

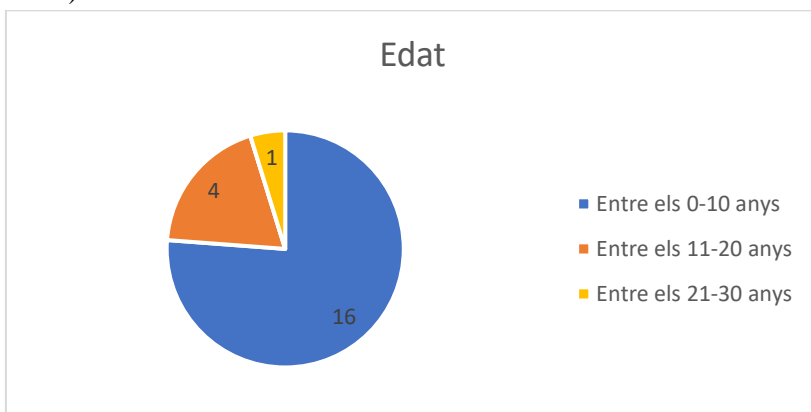
1. Pots explicar-me la teva història, amb el teu procés migratori o amb el fet de néixer en una família que prové d'un procés migratori.
2. Quina és la teva identitat? Com l'explicaries? Com s'ha conformat?
3. Quins problemes et suposa? Conflictes?
4. Com ha influït l'entorn en aquesta identitat: escola, amics, família, municipi, Catalunya

9.2 Resultats enquesta

a) Gènere

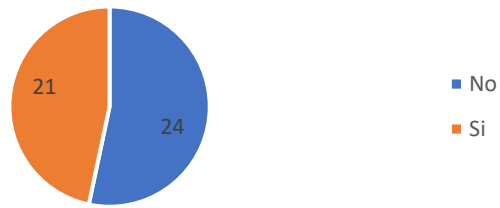

b) Edat

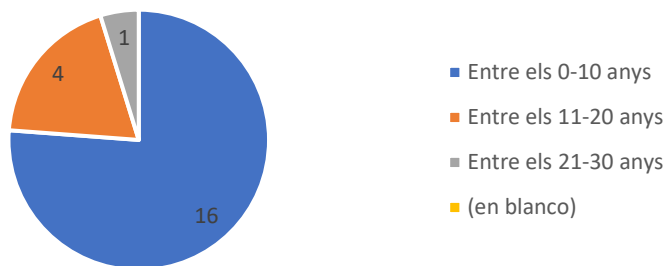
c) Has viscut un procés migratori?

Has viscut un procés migratori?

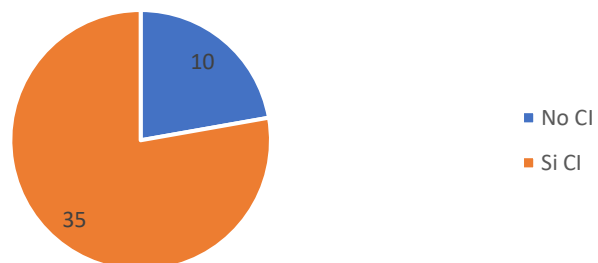
d) Amb quina edat el vas viure?

Amb quina edat el vas viure?

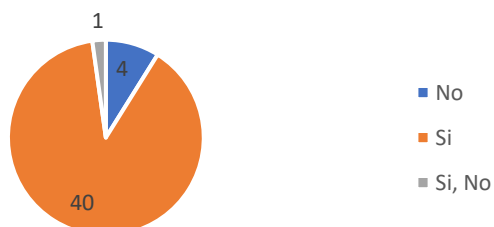
e) Has tingut conflictes amb la teva identitat?

Has tingut conflictes amb la teva identitat?

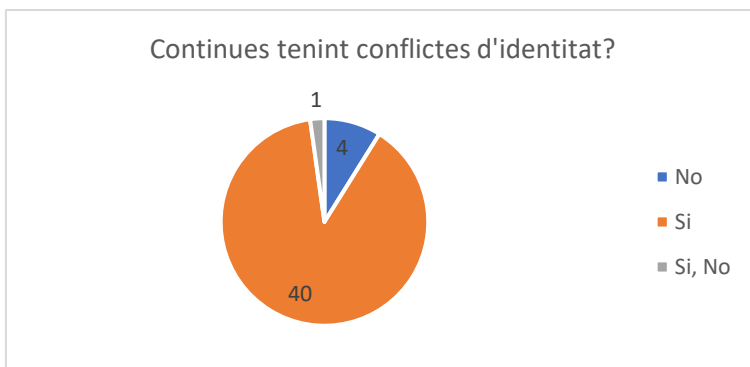

f) El vas resoldre?

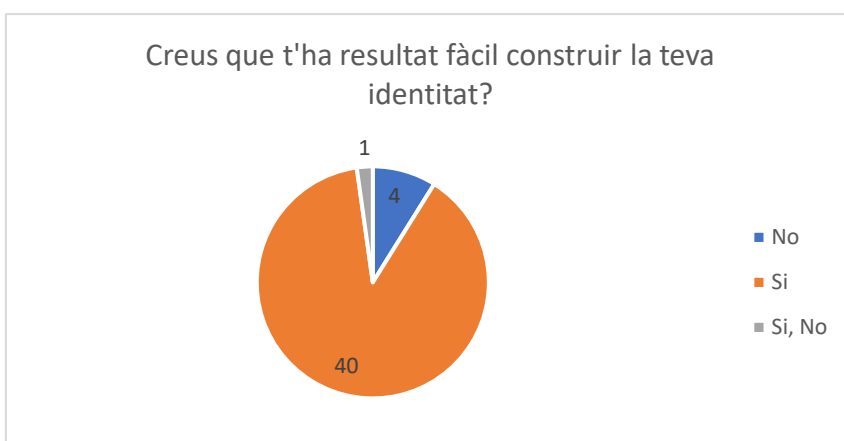
Vas resoldre el conflicte d'identitat?

g) Continues tenint conflictes d'identitat?

h) Creus que t'ha resultat fàcil construir la teva identitat?

i) Per què si o per què no?

Perquè tinc molt clar que l'etiqueta de marroquina mai te la traurà ningú, per tant millor abarçar aquesta faceta teva que no pas lluitar en contra

Perque quant formes part de mes cultures, a part de molt inrequidor, també es un reptre entre la religió, la familia i la vida personal com els teus pares volen que visquis VS com la vols viure tu

Perque sempre he tingut clara la meva identitat

No es fàcil tenir una única identitat sent dona amb parés migrants, aquí ets una immigrant y allà ets una europea...

Vaig decidir acceptar-me com soc; amb la meva aparença i amb la meva cultura. D'altra banda, vaig fer les paus amb la ètica i la moral que dicta la meva religió buscant la saviesa darrera d'aquest estil de vida. Així he deixat d'intentar encaixar amb la multitud (manera de pensar, de fer, de vestir, de parlar) i desenvolupar la meva identitat i ser 'diferent' per enriquir als altres i ser enriquida al mateix temps.

Perquè sempre sóc la que ve de fora, tant al país on vaig nèixer com aquí.

Si, perque sempre he sigue una persona molt Segura de mi mateixa i ha sigue facil

Perque crec que no tens per on guiarte, no saps com fer-ho y com seguir, si es el que vols o no, y no tens cap suport en aquest conflicte d'identitat

Per el tipus de societat que hi ha

Per que estic entre dos móns, i es molt dificil poder encaixar a tots dos... no hi ha un equilibri .

Perquè la societat en la qual vivim fa molt i ser diferent es complicat, tot fent que a vegades vulguis ser igual a la resta. Però, quan madures veus que lo diferent no és dolent i tothom té la seva identitat, diferents creences, tradicions, etc.

No perquè tinc molt clara la meva identitat se'm digui el que se'm digui i creguin el que creguin, anys enrere hagues dit probablement que sí tinc problemes d'identitat perquè m'hi he trobat i ens hi trobem tots que se'ns questioni si som o no del marroc perquè o tenim un català "molt bo" o perquè ens hem "integrat", etc., però actualment més que mai sé qui sóc i d'on vinc.

Al principi crec que era com si em volgués desfer de la meva part magrebí, per encaixar en un tipus de col·lectiu. Com que veia els altres millor i jo també volia formar part. Amb el temps i la maduresa m'he adonat que realment anyoro el meu origen i avui en dia estic reconciliada amb aquest. M'agrada ser d'"allà" i estic molt orgullosa. No encaixo i tampoc pretenc fer-ho amb la identitat d'aquí, sóc diferent i en vers d'intentar tapar aquesta diferència, jo la vull fer lluir perquè tothom la conegui i així també s'entengui que som molts i ben diferents i que tot i la diferència, no som ni millors ni pitjors.

No és gens fàcil tenir problemes d'identitat, no saps d'on ets, d'on vénis, on vas, etc, sobretot pels fills i filles de migrants que no ho tenen molt clar

Perquè moltes vegades acabo fent el que se m'imposa, o el que és acceptat culturalment i no realment el que jo voldria fer. Llavors, no acabo de ser jo mateixa, o com a mínim no reflecteixo com realment sóc o penso cap a l'exterior.

Per què valoro com sóc i el meu origen i només li dono importància a lo que m'importa

No m'està resultant gens fàcil construir la meva identitat, ja que a casa visc una realitat i a fora un altre molt diferent.

Per el rebutj social

He vivido en conflicto toda mi vida y siempre satisfaciendo a terceros, ahora con una perspectiva más madura he construido mi identidad en base a lo que considero que me es favorable.

Perquè la educació rebuda a casa ha estat sòlida la qual m'ha ajudat molt a viure entre les dues "identitats" sense problema. Tot suma.

És complicat encaixar en una societat que té una manera tant diferent de fer a la teva pròpia cultura, sense perdre res de la cultura o no mantenir-te al marge de la societat

Si, ja que els emigrants vivim entre dos móns totalment diferents i a la majoria de gent els hi costa entendre les teves creences i els teus costums, etc.

Al principi intentava encaixar en aquesta societat tot i respectant els meus orígens i el que em van ensenyar a casa, però vaig sentir que la societat volia que m'adaptés a ella al cent per cent, el que em va der reconciliar-me amb els meus orígens i amb els valors que els meus pares em van ensenyar i deixar d'intentar encaixar en una societat que no vol que jo m'identifiqui com a musulmana i catalana a la vegada.

No perquè et trobes en una situació confosa i no comptes amb ningú però poder parlar amb el que t'està passant. Però a mesura que vas creixent ja et vas construint.

Venia del Marroc amb una identitat ja construïda i ben consolidada, però he incorporat a la meua vida molts aspectes del país d'acollida, els quals considero, que em poden enriquir com a persona, però intento no agafar hàbits que van en contra de la meua ideologia o els que em poden afectar a nivell de Salut (ex: beure alcohol). De manera que visc més tranquil·la sense que hi hagi molt conflicte dintre meu

Perquè al final sent d'origen marroquí i vivint a Espanya les dues parts s'esperen de tu coses diferents i t'exigeixen que siguis d'una manera o una altra. Però, a la vegada, quan et comportes d'una manera o una altra trobes un rebuig ja que cap de les parts et considera dels "seus".

Pues la verdad es que No me está resultando fácil construir mi identidad, Nos ven de otra manera más diferente al ser de otro país y de otra cultura les es difícil darnos esa confianza de hermandad siempre somos un obstáculo para ellos, En muchas ocasiones no rechazan por ser del origen del que somos y al ser de Marruecos. Allí está el gran problema para que te hagan la vida fácil te la hacen difícil.

He marcat el SÍ perquè és més un sí que un no però en general no he tingut gaire dificultats perquè sempre que em parava a pensar en el tema em sentia molt més marroquina que espanyola (crec que el país on resideix una persona que ha patit un procés migratori i la seva experiència en aquest també influeix en la construcció de la seva identitat i en com se sent aquesta persona respecte a aquest país) però cal dir que a mesura que anava creixent vulguis o no anava adquirint coses dels dos països.

Es un tema complex i depén de les fases de la vida

Es un proces molt llarg

La societat

Perquè no vull ser com soc, jo em sento espanyola, no em sento identificada amb el que m'han ensenyat a casa, però per no tenir problemes amb la meva família m'adapto a ells

Perquè tenia les idees clares i a quin objectiu arribar.

Al final estas en una situació on d'una manera o altra complaus a la "teva gent". No pots fer dos coses que es contradiuen. No pots dir que ets musulmana i bisexual alhora. No pots dir que ets musulmana i beure alcohol o fumar. Son coses que poder per tu tenen sentit al viure en aquest "limbo" però que ningú enten perquè al final són coses impossibles d'anar lligades.

Es difícil, porque les persones d'altres orígens convivim amb moltes idees diferents i que moltes vegades son contradictories, sobretot quan ets petit hi han moltes coses que no acabes de entendre.

En general no és fàcil construir la teva identitat i menys en l'adolescència. Però quan certes idees dins de casa són diferents a fora, la cosa avogades es complica. El racisme també és un factor a tenir molt en compte. Jo sóc catalana, nascuda i criada a Catalunya, diguin el que diguin els demes, així em sento jo. Estic molt orgullosa de les meves arrels marroquines i la seva cultura, estic agraïda d'haver tingut l'oportunitat d'aprendre l'idioma i les seves costums, però la meva identitat és catalana. Però fa uns anys enrera els meus companys de classe no em feien sentir així, al contrari, em sentia un petit energument allà al mig. Això és degut a la poca educació que reben a casa. Actualment he emmigrat a un altre país d'Europa i la situació no és gaire diferent a Espanya, no importa d'on siguis, sempre seràs una de fora. I jo em pregunto.... Per que la societat ens força a decidir un país d'origen o d'identitat? Jo sóc del món, allà on vagi m'adaptaré i intentaré entendre les seves costums, perquè la desició de mudar-me és meva i aquestes persones que ens fan sentir poca cosa, segurament es trobaran en la mateixa situació en la que es van trobar els nostres pares o avis.

No, perquè sempre he sabut que m'he criat amb diferents cultures, que he sabut integrar en la meva vida.

Per que a casa he de ser una persona i al carrer d'un altre manera

Per què si tens un origen i neixes, i t'eduques en un altre país de vegades no saps amb quin identificar-te

Es difícil seguir nuestra religión en un entorno que nos rechaza constantemente.

No podemos llevar a cabo ciertos modelos de vida.

Porque he recibido una buena educación y he vivido en una casa muy familiar con un ambiente equilibrado.

creo que si porque gracias a la gente que me rodea me ha sido bastante facil construir mi identidad

Porque aunque haya podido resolver mi conflicto de identidad, el contexto en el que vivo sigue siendo contrario a mi modo vida en cuanto a valores y creencia religiosa.

Porque siendo hija de inmigrantes de una cultura diferente a la de tu país de nacimiento te obliga a posicionarte en un bando o en otro, queriendo satisfacer a los dos, la cual cosa te hace vivir un dilema constante.

- j) La RAE defineix la identitat com a "Conjunt de trets propis d'un individu o d'una col·lectivitat que els caracteritzen enfront dels altres". Com descriuries la teva identitat? Vaig donar tres aspectes que creguis que descriuen la teva identitat.

La RAE defineix la identitat com a "Conjunt de trets propis d'un individu o d'una col·lectivitat que els caracteritzen enfront dels altres". Com descriuries la teva identitat? Vaig donar tres aspectes que creguis que descriuen la teva identitat.

Musulmana, marroquina i dona

Responsable, musulmana i lliure

Mujer

Musulmana

Marroquí

Dona musulmana española

Marroquina, musulmana i hijabí.

Confosa...

Seguretat i sinceritat

Identitat musulmana, oriental, i adaptada.

Responsable

Marroquina, catalana i musulmana.

Dona musulmana vivint en una societat occidental que intenta seguir els seus orígens i cultura, tot i ser diferent a la resta.

Catalana, amb orígens marroquins i musulmana.

Per mi la meva identitat va agafada de la mà amb el meu estil de vida, que de fet és l'Islam. A mi si em pregunten com m'identifico dic dos coses musulmana i del rif, son les dues coses per ordre que més em sento identificada i que podria dir que formen part de la meva identitat

Sóc un mix, d'aquí i d'allà i de tot arreu

Lluitadora, orgullosa dels meus assoliments i poc conformista.

constant, social i responsable

Ansiosa, reservada i molt sociable

Desconfiat,

La espiritualidad, la ambición en el progreso y el sacrificio añadido

Islam valors i ética

Sinceritat, consciència i valors

Actitut, habilitats i caràcter

La religio (L'Islam) , Marroquina (origen) i Catalana (naixement i on he crescut)

Musulmana, Rifènya-catalana

Sense cap mena de dubte i després de molts cops, m'identifico orgullosament com a dona musulmana. El tercer tret que m'identifica no el puc definir ja que està en constant canvi. Es a dir, dona i musulmana son aspectes de la meua identitat inamovibles pero els altres aspectes canvien amb el temps.

Hombre, musulmán, marroquí, rifeño.

Marroquina, dona, musulmana (no sé si és això el que demanava la pregunta).

Dona, racialitzada i musulmana

Marroquina catalana i musulmana

.

..

Segura, pacient, feminista

Extrovertida, energetica, crítica amb el que m'envolta.

Independent, emocional, lliure

M'identifico com una persona lliure amb els meus propis valors que no satisfen a la societat o el que les persones esperen de nosaltres, sinò el que jo espero de mi mateixa.

Sóc una persona i això és el que ens relaciona. Sóc marroquina-catalana on he trobat un sentiment de col·lectivitat en l'islam.

Honesta, social, critica

.

Musulmama, marroqui y árabe.

Musulmán, marroquí y árabe.

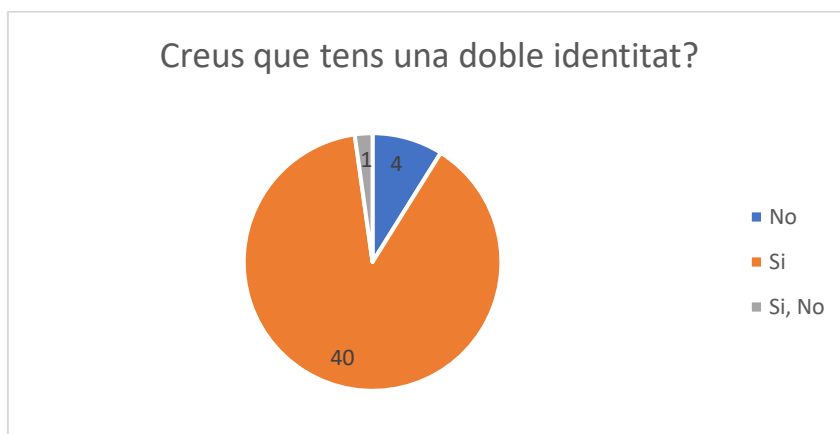
Empatía responsabilidad y sinceridad

.

Mi religión (islam), mi cultura (marroquí-española) y mi nacionalidad (española)

Española, marroquí y catalana

- k) Creus que tens una doble identitat? Una que uses amb el teu grup d'iguals d'origen i un altre amb grup d'iguals "autòctons"? Creus que actues/parles diferent davant persones immigrants/filles d'immigrants que davant persones "autòctones"?

l) En cas que la resposta anterior fos afirmativa, per què creus que passa això?

En cas que la resposta anterior sigui afirmativa per què creus que passa això?

Obviament, la forma de parlar, expressar i pensar canvia en funció de la persona amb la que parles.

Considero que tots estem pressionats per les expectatives que la societat té de nosaltres. Dit això, penso que tots tenim doble identitat; una amb qui ens sentim còmodes i l'altre per tractar a l'altre grup de persones. En el meu cas, la meua vertadera identitat es desenfunda amb el col·lectiu que comparteix la meua cultura pel simple fet que té més pes en la meua vida. Davant de persones autòctones sóc més neutral en la meua manera de parlar i de fer.

Per no sentir-me diferent

Per la falta d'empatia també dels altres, falta de coneixença i falta de poder entendre que som catalans, magrebins i musulmans. Que som d'aquí i que tenim les nostres propietats.

Perquè visc entre dues cultures

No però entre cometes. Més que res, parlo diferent perquè no comparteixen la meua cultura, i molt menys el meu estil de vida, de tal manera que sí que és cert que jo sóc lo màxim de transparent possible, i no tinc cap mena de por, però ells/es moltes coses no les poden entendre. Quan veig una persona que és del mateix origen que jo, directament connecto perquè sé que tenim moltes coses en comú, amb els "autòctons" tinc més diferències i això fa que en certs moments em pugui limitar més. .

Perquè al fi i al cap som éssers sociables que busquem integrar-nos en un grup, però en aquest cas son dos grups diferenciats i és difícil integrar-se amb els dos a la vegada amb la mateixa "identitat".

Penso que és pel coc cultural i pel fet de créixer en un altre país, de fer amics autòctons i compartir amb ells vivències, sense certa proximitat al nou país i a les seves costums... crec que es llavors, quan una persona es comença a questionar la seva identitat. Doncs, moltes vegades seguir les costums d'aquí pot estar mal vist per les nostres famílies, ja que aniria contra les nostres costums i tradicions. Cal dir, que encara que se'ns generi aquest malestar, estimem molt la nostra terra i la nostra cultura.

Para evitar conflicto en ciertos aspectos evito mostrarme al 100% honesta con quienes no son iguales

Pel fet de que visus entre dos cultures molt diferents. Perque hi ha coses en casa cultura que no la pots compartir en l'altra, pel fet de que no s'entengui o sigui mal vist, etc. I per això sense donar-te compte ja estas actuant diferent ja sigui en la manera de parlar i actuar

No crec que sigui actuar sino parlar Hi han temes que parles amb els teus iguals en que si el parles amb altres persones no et sentis igual o Creus que no ho comprendran sobretot per qestions culturals o de religio.

Jo intento ser jo mateixa amb tothom, però estic oberta per canviar i millorar com a persona.

Es Perquè vulguis o no, depenent de les persones amb les que et trobis t'has d'adaptar a la seva realitat. Jo no puc ser igual davant del meu grup d'amigues i companyes de la uni que davant del grup de conegudes de la meua mare. Es totalment normal i no considero que ser així es ser fals o falsa, que es el que se sol dir sobre aquestes persones.

No es afirmativo

Creo que això passa generalment de forma "automàtica" quan una persona el seu origen és diferent el del país on resideix. A nivell personal, jo no parlaré amb marroquí o segons quins temes amb la mateixa fluïdesa amb una persona autòctona que amb un marroquí perquè una persona autòctona (no tots) no té més coneixement sobre el fet de ser "marroquí" que una persona marroquina.

Perque et sents més identificada i segura

No és el meu cas, però crec que aquella persona té una personalitat inferior i no és segura de sí mateixa.

No perquè m'Vargonyeixi de ser jo mateixa; sino pel fet de la necessitat de complaure pares, família, etc i no ser "la desgracia" d la casa.

sí, perquè penso que dintre d'un col·lectiu hi ha uns patrons, uns protocols i un llenguatge que s'entén entre si... Bàsicament es tracta de maneres de parlar amb un grup en específic. o sigui, no parlaré català al Marroc.

Perque no em jutjin

Porque si ya con tus padres hablas un idioma distinto, compartís una cultura también distinta, con personas de la misma nacionalidad actuarás igual. En cambio, con personas autoctonas, ya sean amistades o compañeros de estudio o trabajo, actuarás acorde a la sociedad autóctona.

- m) Creus que la influència social i familiar ha tingut un paper important en la construcció de la teva identitat, en qui ets i en quines coses fas, en els estudis que has triat, els entreteniments, etc.?

